

Siirtolaisuus – Migration 3/2001

28. vuosikerta / 28th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2317 536
Fax (0)2-2333 460
Sähköposti / E-mail: taisai@utu.fi
Internet: www.migrationinstitute.fi

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland
Puh. / Tel. (0)6-4181 275
Fax (0)6-4181 279

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Elli Heikkilä, Maija-Liisa Kalhama

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Lay out

Anne Virtanen

Tilaushinta / Subscriptions

(4 numeroa / nummer / issues)
Suomi ja Pohjoismaat: 60 mk/vuosi
Osuuspankki 571113-411 441
Finland och Skandinavien: 60 FIM / år
& other countries \$18.00 a year
via Eurogiro eller/or SWIFT till/to
OKOBANK 571113-411 441 Helsinki, Finland
SWIFT OKOYFIHH, Telex 124714 okohe fi

Vammalan Kirjapaino Oy, 2001

Sisältö • Contents

Olavi Koivukangas

Pääkirjoitus • Editorial

Lars-Olof Persson & Jörg Neubauer
**East-to-West migration and labour
market integration in the Baltic Sea
region – history, current trends and
potential**

Maarit Väänänen

Paluumuutto kotiseudulle Pohjois-Karjalaan

Discussion

Alexis Pogorelskin

The recruitment of identity: the sources of Karelian Fever

Finn Forum VI

Viola Turpeinen induction

Tutkimuspäällikön palsta

Kirjat

FinnFest USA 2001

Tutkimuksia

Kansi: Öljymaalaukseen Viola Turpeisestä on Wendy Wiinanen Froehlingsdorfin maalaama v. 1995, ja Minnesota Finnish-American Historical Societyn sponsoroima. Muotokuvan tarkoitus on säilyttää ja välittää tietoisuutta Amerikan suomalaisten kulttuurista. – *Kuva: Robert Schmid.*

Cover: The oil painting of Viola Turpeinen, painted by Wendy Wiinanen Froehlingsdorf 1995, is sponsored by the Minnesota Finnish-American Historical Society. The portrait will provide and keep in future generations, too, aware of the Finnish American culture. – *Photo: Robert Schmid.*

Helsinki ja Suomi houkuttelevat muuttajia

Viime vuosikymmeninä Suomen väestö on valunut etelään ja erityisesti pääkaupunkiseudulle. Tällä hetkellä joka kymmenes suomalainen asuu Helsingissä. Helsinki on EU:n suhteellisesti nopeimmin kasvava pääkaupunki.

Kun uudet työpaikat keskittyvät pääkaupunkiseudulle, muuttoliike jatkuu vilkkaana. Maaseutu on imetty lähes tyhjiin ja muuttoa tapahtuu etupäässä suurista asutuskeskuksista, todettiin Siirtolaisuusinstituutin järjestämässä Muuttoliikesymposiumissa marraskuussa 2000. Samalla todettiin, että valtakunnan sisäisiin muuttovirtoihin tulee vaikuttaa sekä lähtö- että tuloalueille kohdistuvilla toimenpiteillä.

Mutta hyvin vähän konkreettisia toimenpiteitä on esitetty ehdotettujen alueellisten kasvukeskusten lisäksi. Seuraavien eduskuntavaalien lähestyminen toivottavasti kiihdyttää keskustelua maan tasapuolista kehittämisestä, ydinkysymyksenä toisaalta maaseudun taantuminen ja autoituminen ja toisaalta väestön ruuhkautuminen Helsingin seudulle, ja siitä johtuvat ongelmat, erityisesti asunto-, päiväkotij- ja koulukysymykset. Samaan aikaan monet suomalaiset – erityisesti hyvin koulutetut nuoret – muuttavat ulkomaille töihin. He saavat näin arvokasta ammatillista ja muuta kokemusta tutustuessaan vieraisiin kulttuureihin. Mutta kun 4 000 suomalaista sairaanhoitajaa, eli joka kymmenes suomalainen sairaanhoitaja, työskentelee ulkomailla, tulisi hälytyskellojen soida suomalaisten poliitikkojen korvissa. Onhan kysymyksessä hoitoala, jossa vallitsee jo nyt kova kansainvälinen kilpailu, mikä kiristyy tulevaisuudessa Euroopan väestön vanhetessa.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana Suomeen on tullut lähes 100 000 maahanmuuttajaa ja maastamme on tullut monikulttuuriyhteiskunta. Vaikka muutosta on tapahtunut hyvään suuntaan, edelleenkin joka viides suomalainen on asenteiltaan ulkomaalaisvastainen. Paljon on vielä tehtävää asenneilmaston muuttamiseksi, jotta maahanmuuttajat nähtäisiin voimavarana eikä uhkana. Lohduttavaa on, että Suomessa ei ole toistaiseksi ulkomaalaisvastais- ta puoluetta.

Maahanmuuttajien ensimmäinen sukupolvi on kokenut vaikeana pääsyn työmarkkinoille ja sopeutumisen suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta toinen sukupolvi on kielitaitonsa ja koulutuksensa ansiosta paremmassa asemassa. Maahanmuuttajien integroimiseksi tasavertaisina ihmisinä suomalaiseen yhteiskuntaan me voimme ottaa oppia myös suomalaisten siirtolaisten vaiheista ja heidän saamastaan kohtelusta eri puolilla maailmaa, todettiin kesällä Siirtolaisuusinstituutin ja Jyväskylän yliopiston järjestämässä FinnForumissa, missä teemana oli ”Entering multiculturalism”.

Syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen läntisessä Euroopassa on myös Suomessa käynnistänyt keskustelua aktiivisesta maahanmuuttopolitiikasta. Kilpailu osaavista ihmisistä on globaalista eikä Suomi voi jättäytyä sen ulkopuolelle. Kun tätä kysymystä pohditaan, ei ole syytä katsoa tämän hetken työttömyyslukuja vaan ennen muuta Suomen syntyvyyyslukuja ja väestöpyramidin rakennetta. Suomi tarvitsisi ennen kaikkea kokonaisvaltaisen väestöpoliittisen ohjelman.

Olavi Koivukangas

Helsinki and Finland attract people

During the last few decades Finnish people have moved towards the south and the Finnish metropolitan center. Now every 10th Finn lives in Helsinki, which is relatively the fastest growing capital within the European Union.

The relocation flow continues, because there are new jobs just in the metropolitan area. The countryside is almost empty by now, and the movement goes mainly between urban areas. This was noticed in the sixth Migration Symposium arranged by the Institute of Migration in November 2000. In the same occasion it was stated that the only way to influence those internal migration flows is to take effective measures both in the net migration loss areas and the net migration gain areas.

But there are very few proposals for concrete measures besides the initiative to create regional growth centers. We may hope that approaching the next vote for the parliament would stimulate debate on the matter how to create balance in development of the different parts of our country. The central idea is what to do for the emptying countryside in one hand – and in the other, for the congested area of Helsinki. These phenomena cause problems especially in housing, child care and schooling.

In the same time many Finns – particularly young, well educated persons – move abroad to work. This gives them valuable experiences both professionally and culturally. But, in the situation where 4 000 Finnish nurses (every 10th of them) is working abroad, should a warning signal ring in the ears of Finnish politicians, because even now there is hard international competition of nurses, and increasingly with the ageing of the European population.

During the last decade we have got nearly 100,000 immigrants in Finland and our country has become a multicultural society. Even though there has been a more positive trend, still every 5th Finn has negative attitudes to immigrants. There is much to do to change the attitudes, so that we could see immigrants as a resource – not a threat. A consolation is that we still do not have any anti-immigrant political party.

The first generation immigrants have experienced how difficult it is to find a job and be adapted in the Finnish society, but the 2nd generation has, due to Finnish education and knowledge in Finnish language, better chances. To integrate immigrants as equals to Finns in our society, we could learn something of how Finns abroad have managed and how they have been treated in different parts of the world, as we did this summer in the FinnForum VI Conference, arranged by the Institute of Migration and the Jyväskylä University, with the theme "Entering multiculturalism".

The declining birth rate and ageing of the West European population have even in Finland caused discussion of active immigration policy. Competition of the skilled people is global, and Finland can not stay behind. When this question is considered, there is no reason to look at the unemployment rates of this movement, but first of all the fertility rates and the shape of the population pyramid of Finland. What we in Finland really need now, is a comprehensive population policy.

Olavi Koivukangas

East-to-West migration and labour market integration in the Baltic Sea region

– history, current trends and potential

Lars Olof Persson & Jörg Neubauer

Introduction

The Nordic countries established a common labour market in the mid 1950s. This resulted in comparatively intensive labour migration between Finland and Sweden during the 60s, whereafter migration has decreased. From time to time particularly bottleneck problems at one Nordic nation's labour market have been solved by temporary immigration from another Nordic country. Immediately after the fall of the Iron Curtain, immigration of labour force from former socialist countries generally increased. This holds also true for the Nordic labour market where a share of immigrants stem from countries around the Baltic Sea. However, contrary to expecta-

tions, migration flows from Estonia, Latvia, Lithuania, and Poland to Scandinavia and Finland have eventually decreased in the course of the last decade.

After Finland's and Sweden's entrance to the single European labour market, there are few signs of again changing international migration pattern. With the foreseeable enlargement of the European Union within the next ten years, there is a debate on the size and character of potential migration, particularly from East to West. Accordingly, the emerging integration of the international labour market around the Baltic Sea is an issue of high policy relevance. The expected shortage of labour supply, both for the old and the emerging new economy, is at the core of the current debate.

The final purpose of this project is to discuss the emergence and the potential characteristics of a future common Baltic Sea Region labour market. In this paper we will start the discussion by quantifying labour force migration from Russia, Estonia, Latvia, Lithuania and Poland to Sweden, and particularly analysing the integration processes following immigration. It should be remembered, that the majority of those receiving residence permit from these countries to Sweden is

close relatives to earlier immigrants. The findings will be supported and illustrated by the use of official statistics for each year during the 1990's. These statistics are based on individual gross-stream data that allow for a detailed analysis and comparison of labour market careers. Hence the contribution to economic integration/segregation by recent west-bound immigrants with differing background characteristics (individual socio-economic assets e.g. level of education, as well as cultural background e.g. country of origin) can be pointed out. In addition the importance of labour migration in the Baltic Sea Region for different sectors of the old and the emerging new economy will be discussed.

Historic and current Baltic migration

After the collapse of the Soviet Bloc, many words were heard about a future mass migration from East to West. The large gaps in wages and living standard, the dreams of a new life in the Western World were factors which all gave rise to predictions of a mass migration from the former Soviet Bloc to the Western countries. These economic motives were then rein-

Lars Olof Persson is a Senior Research Fellow at the Nordic Centre for Spatial Development (Nordregio) and also associated with the Royal Institute of Technology, Stockholm. His main research interests are in labour mobility, regional development and regional policy.

Jörg Neubauer is a Research Fellow at the Nordic Centre for Spatial Development (Nordregio). He works with Spatial Indicators and Geographic Information Systems.

forced by geopolitical factors such as wars and ethnic conflicts. The prospect of a future membership in the European Union for countries at the southeastern side of the Baltic Sea has also accentuated the discussion in the Nordic countries around the Baltic Sea on the potential labour migration in this area.

The outflow of people from the transition countries to Western Europe – especially Germany – increased also during the first years of the 90s (see e.g. OECD, 1993; SOPEMI, 1997; Johansson, 1998, p. 107). In the middle of the 90s, this outflow has, however, slowed down that is also valid with respect to the Nordic countries. Instead, the short-term migratory movements have increased. One reason for this is that most OECD-countries have abolished visa requirements for short-term visits from the transition countries.

The potential immigration to regions in the Nordic countries is, however, quite large in a future situation with free mobility of labour and entrepreneurs between on the one hand side Estonia, Lithuania, Latvia, Poland, and on the other hand the other EU-countries. Initially, the major driving push factor is the substantially lower income level and the prospects of much higher income and material welfare. The strength of this factor is to a large extent decided by the economic growth and how welfare will be distributed among candidate countries. If both large professional groups and people living on transfers expect a continuing improvement of their and their families living con-

ditions at home, this reduces the potential emigration. It should be remembered that labour migration from low wage countries to high wage countries usually leads to large transfers of monetary resources back to relatives at home. These transfers are in fact one of the major motives for emigration, at least initially. A lot of young people emigrate in order to be able to send money back to a resident partner or parents. It is estimated, that labour force is the second largest world trade item after petroleum products (Martin, 1992, p. 12).

The primary counteractive factor, hampering the realisation of the large potential for emigration, is the economic and institutional situation in Nordic countries. After a short period of high unemployment in the early 1990s, particularly in Finland and Sweden, there are now several signs of bottleneck phenomena on the labour market. In the long run, the emerging demographic structure of the labour force in all Nordic countries raises an increasingly important question on how to cope with a general shortage of labour. However, the trade unions as well as the labour market policy are still favourable to a strongly regulated labour market. The proportion of emigrants choosing the Nordic areas will largely depend on the situation at labour market in other regions in Northern Europe, primarily then in Germany. These and other counteractive forces are estimated to be so strong that they will prevent any mass migration to the Nordic countries (cf Johansson & Persson, in NEBI Yearbook 2000).

Experiences of the common Nordic labour market

Since the free Nordic labour market was established 1954, more than one million Nordic citizens have used their rights to move freely between and settle down in the differing Nordic countries. In spite of the liberation of the migratory rules, the short-time effects were limited. Immigration to e.g. Sweden remained at the same level as the period before liberalisation (Bergström ed, 1997, p. 8 ff.). The explanation to this is simply that Sweden had introduced a liberal immigration policy already before 1954.

Immigration to Sweden from Denmark has remained surprisingly stable since the decision on the common Nordic labour market was made. Two peaks should be noticed. One of them was right at the year of the signing of the contract for the common Nordic labour market, the other one in the middle of the 70s as unemployment reached very high levels in Denmark. With the exception of these mentioned few years, gross immigration to Sweden from Denmark has been some 2000–3500 persons during the 90s, which is a negligible part of Danish population (Statistics Sweden, 1990–1998). It has also been shown that the level of benefits to unemployed in Denmark influences Danish immigration to Sweden. This explains – as earlier mentioned – why immigration was low during the last part of the 70s and the 80s in spite of high unemployment in Denmark and high frequency of vacancies in Sweden. Increasing benefits in Den-

mark had clear negative incentives for the unemployed to migrate. In recent years most of the labour mobility between Denmark and Sweden is commuting across Öresund.

Immigration from Norway to Sweden has by large been stable in the post-war period. The end of the 80s experienced, however, a strong increase. This mobility has a strong connection with rising unemployment in Norway in combination with an overheated labour market in Sweden. With exception of the peak in 1989, gross immigration from Norway has varied annually between 1 600 and 3 600 individuals. In the mid 1990s, there were minor peaks in labour migration from Swedish to booming industrial sectors and health care in Norway. According to migratory movements between the Scandinavian countries, these have been in much symmetric and have had the character of two-way flows. Any large discrepancies in standard of living between the Scandinavian countries during the post-war period have also been lacking.

The definitely most apparent result of the common Nordic labour market was instead, as indicated above, an outflow of labour from Finland to Sweden, which reached its peak in 1969–1970, that resulted in a large return migration some years later. During these two years 80 000 people moved from Finland to Sweden. This was probably too much for the Finnish authorities and milder restrictions against labour migration were introduced. The limitations of migration at that time were probably unnecessary be-

cause the demand for labour in the Swedish industry had already slowed down. After the two extreme years, there was a period when return-migration exceeded immigration to Sweden. The major part of migration to Finland is return-migration and there is a close connection between the number of emigrants to Finland and immigration to Sweden some years before. The response to immigration with regard to return-migration was quite diffuse until the late 60s when the peaks in immigration are followed by responding peaks in emigration.

In the beginning of the 70s, the demand in Sweden for unskilled industrial workers declined. Unskilled industrial workers were just the kind of labour that Finland supplied. From that time the factors behind migration are less pronounced and do not follow the pattern from the 60s.

The economic transformation in Sweden reduced the demand for blue-collar workers and the trade unions regarded free labour immigration as a threat. One sign of these changed conditions on the Swedish labour market was the more restricted immigration policy towards people from the non-Nordic countries that was introduced 1968. The result was also that immigration to Sweden changed from labour market immigration to refugee immigration (Lundh and Ohlsson, 1994a; 1994b, pp 87–109; Scott, 1999, pp 37–48).

The more far-reaching transformation of the Swedish economy in a post-industrial direction has reduced the demand for traditional blue-collar workers both with re-

spect to domestic labour and foreign. One result of this transformation process may be a looser connection between the business cycles and migration during the second half of the 70s and 80s. Instead, during these years, the immigration to Sweden has been a function of political events in other parts of the world and since the beginning of the 70s the most part of the immigrants has been refugees (Lundh and Ohlsson 1994a; 199b, pp. 89–93; Scott, 1999, pp37–43). Instead of blue-collar work in the manufacturing industry, the immigrants are nowadays predominantly working the lower segments of the service sector. This has also resulted in a changed employment structure for the immigrants, with a large part of the immigrants working in jobs refused by the Swedish labour force (Ekberg, 1993, pp. 56–61).

Immigration policy in Sweden – organisations and regulations

At the same time as the common Nordic labour market was introduced, Sweden signed the Geneva Conventions on refugees. Up to 1967/68, the labour immigration to Sweden was almost unrestricted – the shortage of labour was partly solved by labour immigration from Finland and the Southern parts of Europe. In 1967, this liberal immigration policy was substituted by a more regulated immigration policy as a consequence of harder times on the labour market and a growing scepticism from the trade unions and labour permits before arrival were introduced (Lundh and Ohlsson,

1994a). The Swedish immigration policy has, however, been more liberal than the Finnish policy during the post-war period.

Today, however, Sweden very restrictive policies with respect to labour immigration. Long-term labour migration from countries outside European Economic Area (EEA) is almost absent – only people within the European Economic Area are granted a residence permit for labour market reasons. People from countries outside the European Economic Area are granted residence and work permits only for special reasons and assignments. Unlike some continental European countries, Sweden does not have a 'guest worker policy' in the sense that people are coming to these countries under the presumption that they must go back during bad times in the economy. Despite these similarities, there are a lot of differences in the immigration policy between Nordic countries with respect to the willingness to take care of refugees and their relatives. For example, Sweden has been more generous than Finland according to differing refugee quotas and so on.

The Ministry of Foreign Affairs coordinate the Swedish immigration and refugee policy. After the restrictions in labour immigration during the second half of the 60s, the Swedish Immigration Board (Statens Invandrarverk, SIV) was founded in 1969 in order to deal with immigration and naturalisation policies. Appeals against decisions on asylums, permits, or citizenship can be lodged with the Aliens Appeals Board (Utlänningsnämnden). In 1996, the Swedish

parliament decided that return-migration should be a central ingredient in the Swedish migration policy (Swedish Institute, 1999). SIV was transformed into Migration Board (Migrationsverket) in 2000, which now is the central government authority for aliens affairs. This means that the Board is responsible for

- permits for people visiting and settling in Sweden
- the asylum process, from application to a residence permit or to a voluntary return home
- citizenship affairs
- helping out with voluntary return migration

Responsibility for integration issues rests ultimately on the Ministry of Culture. The next step in the formalisation and regulation of the Swedish immigration and integration policies the National Integration Office (Integrationsverket) was set up in 1998 in order to take over some of the responsibilities from the Immigration Board – tasks that predominantly were aimed to integrate people who got residence permits in the Swedish society (Swedish Institute, 1999).

Current migration from Eastern BSR countries to Sweden

In general the immigration from Eastern BSR Countries to Sweden is rather high (Table 1). In 1998 it could be said to be of comparable size to the other Nordic Countries and Germany. While immigration from Eastern BSR Countries maintained a steady amount the

year 2000 it increased significantly for the other BSR Countries. Hence at the moment immigration from Eastern BSR Countries is clearly lower than from other BSR Countries.

However, the total number of immigrants from Eastern BSR Countries has increased slightly since 1998 with exception of Lithuania. Here the number of immigrants to Sweden almost doubled. Within a year's period fewer immigrants from Eastern BSR Countries moved back to their countries of origin than came to Sweden. This is the opposite case in other Nordic Countries and Germany where the out-flow as well as the back-flow to and from Sweden is high.

Most of the immigrants in 2000 stem from Russia (897 people net) followed by those from Poland (514 people) and the Baltic States (altogether 495 people). Notice that net migration is now at a comparative level to net migration from Denmark, Finland and Germany. Obviously almost half of all immigrants are Russians while the other half are comprised by nearly as many Balts as Poles. Although few people from each of the Baltic States entered Sweden as an immigrant the amount is comparably high. Lithuania and Latvia show equal figures. Estonian people immigrate more often to Sweden (227 people) than people from Lithuania and Latvia.

Why do people emigrate from Eastern BSR Countries to Sweden? The answer is very distinct for the year 2000. According to reasons for residence permits (Table 2) the main factor for emigration from Eastern BSR Countries to Sweden

is to get close to relatives that emigrated earlier. This group includes immigrants marrying Swedes. A lower count of people immigrates for studying. The main reason for immigrants from Poland and Lithuania could be seen as to study in Sweden. Few immigrants from the Eastern BSR Countries receive a residence permit for Sweden on labour market issues. However, the overall shares of immigrants from Eastern BSR Countries as determined above can only be recognised on given residence permits for labour market issues. Residence permits based on family relationship have been predominately assigned to Russians while residence permits for purpose of studying have mainly been given to Balts, closely followed by Russians and Poles. A significant number of Russians (110) received a residence permit as a refugee. With the exception for 6 Poles no further people from Eastern BSR Countries immigrated for asylum status.

Having a closer look on the small group of immigrants from the Eastern BSR Countries receiving residence permits in Sweden according to labour market criteria reveals that its number is steadily increasing. The majority of labour market immigrants are likely to be specialists and/or key persons in business firms. Focusing on the two Eastern BSR Countries (Table 3) support most of the labour market immigrants sets Poles as dominating until the middle of the 90's. During the second half of the 90's the number of Russian labour market immigrants grew faster and is actually more than double the quantity of the Poles, but still very low in absolute figures.

Table 1. Immigration to Sweden from neighbouring countries 2000 (and 1998)

	In 2000	Out 2000	Net 1998	Net 2000
Denmark	1961	991	319	970
Norway	2830	1516	483	1314
Finland	3504	2502	676	1002
Iceland	382	375	-113	7
Germany	1426	530	518	896
Poland	639	125	509	514
Lithuania	146	16	69	130
Latvia	150	12	116	138
Estonia	261	34	168	227
Russia	1000	103	892	897

Source: Migrationsverket

Table 2. Immigrants from Eastern BSR according to reasons for residence permit 2000

Citizenship	Refugees	Close relative	Labour market	Visiting students	Adopted	EES-agreement	Total
Russia	110	729	57	235	73	24	1 225
Poland	6	126	25	191	25	15	988
Estonia	-	218	12	93	7	6	336
Latvia	-	98	5	76	6	6	191
Lithuania		101	6	124	-	5	236
Europe total	3 543	7 999	177	1 125	485	7 185	20 455

Source: Migrationsverket

Table 3. Number of immigrants from Russia and Poland receiving residence permit in Sweden on labour market criteria 1992–2000

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Poland	1	15	25	25	22	17	19	15	25
Russia	2	9	8	12	28	24	44	41	57

Source: Migrationsverket

Immigration and labour market integration processes in Sweden

Labour market integration for non-Nordic citizens in Sweden is described in a report from National Labour Market Board (Source:

http://www.ams.se/admin/documents/rapporter/ura00_5.pdf.) The analysis is based on Employment Survey Sample (AKU). It reveals that labour force participation rate (proportion of sum of employed and unemployed related to whole population) in 1999 was 64 per-

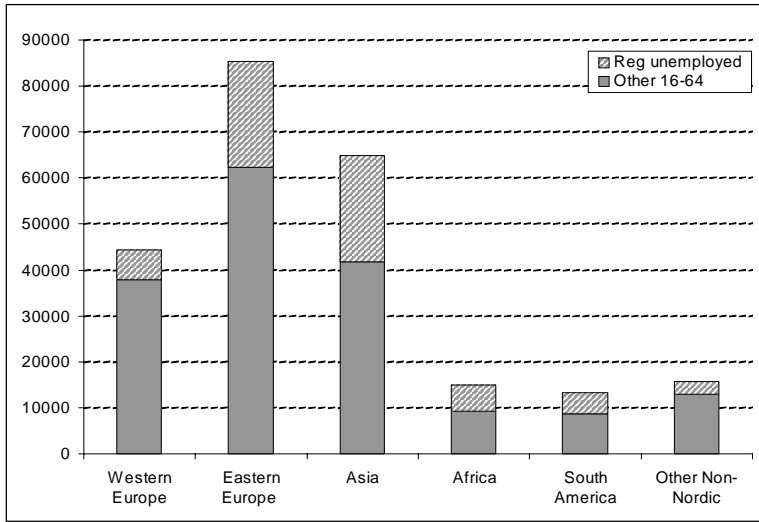

Figure 1. Non-Nordic immigrants in Sweden. Clients at Employment Agency. February 2000. NB East European immigrants include a large number of Bosnians.

cent for immigrants who had arrived prior to 1995. For later immigrants the corresponding rate was 42 percent – 56 percent for males but only 31 percent for females. The corresponding participation rate for Swedish born was 79 percent. Studying is the most common occupation by those who are not employed of reported unemployed.

54 percent of immigrants from non-Nordic countries before 1995 were employed 1999, but only 33 percent of later immigrants. Employment rates for non-Nordic immigrants decline drastically during the recession between 1991 and 1995/96, after that employment has started increasing.

Registered unemployment among non-Nordic immigrants before 1995 was 16 percent in 1999, 22 percent among more recent immigrants. Unemployment among Swedish born was less than 5 percent. In addition to lack of Swedish language skills, the rea-

sons to high unemployment is the fact that 25 percent of non-Nordic immigrants have not completed secondary school education, to be compared with 14 percent of Swedish born.

”Old” immigrants from the Soviet Union – employment patterns in Sweden

In the middle of the 90s – 1996 there were almost 16 000 persons from Poland who worked in Sweden and around 3000 from Estonia. From Latvia, the corresponding figure was a little more than 500 and from Lithuania, the numbers were almost negligible. For every country, the numbers had decreased since the beginning of the 90s. The employment pattern for the Polish and Estonian immigrants is shown in Table 2 where the Latvians and Lithuanians are omitted. Most of these people are, however, political refugees that

arrived to Sweden before the collapse of the Soviet Bloc. Hence, these groups have been absorbed at the Swedish labour market since several years.

The most surprising in table 4 is perhaps that the employment structure between Swedes on the one hand side and Estonians and Poles on the other hand side is so similar according to the sector status. With respect to the type of jobs, blue-collar are at least for the Polish immigrants over represented in both manufacturing and services. The same is valid for self-employment (Scott, 1999, p. 70). They are probably also over represented in the ’lower’ segments of both manufacturing and private services (Ekberg, 1993, pp. 56–61).

This is in line with the reasoning that the more far-reaching transformation of the Swedish economy in a post-industrial direction has reduced the demand for traditional blue-collar workers. Instead, there has been rapid employment growth in the service sectors – both private and public. Especially the private service sector has, in recent years, been associated with the transformation of the economy in a knowledge-intensive direction. The structural transformation of the Swedish economy, with a great increase in employment in the service sector, has also changed the picture with regard to employment opportunities for the immigrants. Instead of blue-collar work in the goods-producing sector, immigrants are nowadays predominantly employed in the lower segments of the service sector. As a consequence of the structural transformation of the Swedish economy,

the push factors are now stronger than the pull factors for immigrants. This has also resulted in a changed employment structure, with a large share of the immigrants working in jobs refused by the Swedish labour force.

Patterns of labour market careers by new immigrants 1991–96

The following research is based on individual gross stream data of migrants from Eastern BSR Countries aged 16 to 64 (register data from Statistics Sweden), hereafter easily cited as "new migrants". As already pointed out the number of migrants is generally low seen in absolute figures. By focusing on certain groups, the total number of immigrants can be low. However, overall patterns can be observed. The reference group of Swedes has been chosen by random and represents around 1% of the Swedish labour force.

Background characteristics of new Eastern BSR immigrants to Sweden 1991–96

Between 1991 and 1996 totally 9305 people at working age arrived from Eastern BSR Countries to Sweden (Table 5). Almost half of them were Poles. From the Baltic States only 1101 people moved to Sweden comprising roughly 10 percent of total flow.

The annual number of migrants differs between some 200 (Baltic States) and around 1000 (Poland, Russia). The fall of the Iron Cur-

Table 4. The employment structure (%) of the Estonian and Polish workers in Sweden 1996

Branch	Sweden	Estonia	Poland
Agriculture etc.	3	1	1
Manufacturing and construction	26	23	22
Private service sector	38	39	37
Education	8	12	8
Health and care	20	15	25
Public administration	5	8	4
Unknown	0	2	3

Source: Statistics Sweden, The Swedish Immigration Board, 1997, unpublished statistics

Table 5. New migrants to Sweden aged 16–64 by citizenship

from	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1991–96
Baltic States	17	145	244	256	226	213	1 101
Poland	1 053	1 001	666	710	637	478	4 545
Russia	901	486	431	710	628	503	3 659
Eastern BSR	1 971	1 632	1 341	1 676	1 491	1 194	9 305

tain resulted in a short-lasting peak in migration from Russia and Poland in 1991. At the end of the period (1996) fewer migrants came to Sweden than in the beginning (1991), mainly due to diminishing flows from Poland and Russia. Here the annual number of migrants almost diminished by half during 6 years from around 1000 (1991) to approximately 500 (1996). In contrast the number of migrants from the Baltic States grew very fast until 1993 to appear stable onwards.

The age patterns of the migrants from Eastern BSR Countries are very similar all over the years. Within the three age groups of younger (16–24), middle-aged (25–44) and elder (45–64) migrants, the group of mid-aged dominates (Table 6). From Russia two third of migrants belong to

this age group. The middle-age group is also over represented for Balts and Poles but slightly lower than for Russians.

From the Baltic States and Poland a significant share of younger people (33 and 29 percent) of working age entered Sweden during 1991 and 1996. One has to keep in mind that the annual total number of migrants from the Baltic States has been rather low compared to Poles and Russians, especially in the beginning of the 90's.

The gender structure of the Eastern BSR migrants to Sweden between 1991 and 1996 follows a distinct pattern. On average around two third of the migrants are women. The number of women varies a little for certain years but significantly more women than men immigrated to Sweden during all years from 1991 to 1996.

Table 6. Age structure of the new migrants aged 16-64 in percent (diagram 1991-96)

Age	Balts			Poles			Russians		
	16-24	25-44	45-64	16-24	25-44	45-64	16-24	25-44	45-64
1991	53	47	0	28	59	13	18	69	13
1992	37	57	6	28	57	16	22	67	12
1993	34	52	14	30	57	13	19	67	13
1994	29	64	7	31	55	15	20	65	15
1995	31	59	10	31	52	17	17	69	14
1996	35	56	8	28	56	16	22	62	16
1991-96	33	57	9	29	56	15	19	67	14

Table 7. Gender of the new migrants aged 16-64 (shares in %)

Gender	Balts		Poles		Russians	
	Men	Women	Men	Women	Men	Women
1991	47	53	22	78	38	62
1992	38	62	19	81	34	66
1993	32	68	19	81	27	73
1994	29	71	21	79	28	72
1995	22	78	24	76	27	73
1996	26	74	24	76	25	75
1991-96	29	71	21	79	31	69

Table 8. Educational level of migrants aged 16-64 (according to the Swedish Immigrant Survey by SCB 1995)

	Nr. of Persons total	Educational level			
		1	2	3	-
Balts	256	0 %	15 %	58 %	27 %
Poles	710	6 %	32 %	32 %	30 %
Russians	710	1 %	12 %	57 %	31 %
Swedes	47 429	29 %	47 %	24 %	1 %

1 comprehensive school
2 upper secondary school
3 university college
- unknown

Starting from the beginning of the 90's the number of immigrating males from the Baltic States and Russia steadily decreased while at the same time female numbers developed the other way around. A change like this cannot be observed among Polish immigrants, where woman has "al-

ways" been in clear majority. According to a survey on immigrants in Sweden 1995 (by Statistics Sweden) immigrants from Eastern BSR Countries have a high level of education. In 1994 more than half of them held a degree matching the Swedish university college level except for Poles of

whom only 32% held a university college degree. Almost none of the immigrants had an educational level lower than the upper secondary school. However, the survey suffers a lack of information for the educational level for one third of the Eastern BSR migrants surveyed.

In comparison with the educational level of the Swedish reference group the above statement substantiates our findings. While the most common educational level among Swedes is the upper secondary school level, immigrants from the Eastern BSR Countries are far more highly educated. This indicates an outflow of highly skilled Eastern BSR labour force to Sweden. However, if immigrants with unknown education are assumed to have a lower formal education, we expect as many as one third of the Polish and Russian immigrants to have severe problems in being absorbed into the Swedish labour market.

Labour market careers of new Eastern BSR immigrants to Sweden 1991-96

The gross stream figures of Eastern BSR immigrants to Sweden reveal a continuing high non-employment rate after 2 years stay in Sweden. Here, the non-employed comprises registered unemployed, students and other persons who are not economically active. On average only every fifth new migrant from Eastern BSR (21%) is employed after 2 years. Men are more often em-

Table 9. Employment/non-employment after 2 years by gender in percent

Baltic States		1991	1992	1993	1994	1995	1996	1991-96
Employment	total	24	21	19	21	23	28	22
	men	13	18	20	27	27	25	23
	women	33	23	18	19	21	28	22
Non-employment	total	76	78	74	73	72	67	73
	men	88	82	71	65	65	67	70
	women	67	76	76	77	73	66	73
Returned or dead	total	0	1	7	5	6	6	5
	men	0	0	9	8	8	7	7
	women	0	1	6	4	5	5	5
Poland								
Employment	total	24	20	20	21	23	25	22
	men	35	24	32	32	34	37	32
	women	21	19	18	18	19	21	19
Non-employment	total	73	77	77	76	71	69	74
	men	58	70	62	61	56	57	61
	women	77	79	80	80	76	74	78
Returned or dead	total	3	3	3	4	6	6	4
	men	7	5	6	7	10	6	7
	women	2	2	2	3	5	6	3
Russia								
Employment	total	21	18	19	18	19	21	19
	men	27	28	38	25	32	30	29
	women	17	13	11	15	14	18	15
Non-employment	total	75	77	77	78	76	75	76
	men	66	63	56	69	60	64	64
	women	80	84	85	81	82	79	82
Returned or dead	total	5	5	4	4	5	4	5
	men	7	9	6	6	8	5	7
	women	3	3	4	4	4	3	4

ployed. This holds true for migrants from all countries and for almost every year. The rate of employed men is sometimes twice as high as that for women. Especially for Russian and Polish immigrants this employment gap follows the pattern. Although immigrants from the Baltic States show the same total employment figures as

Russians and Poles, these figures are distributed equal among men and women. Baltic women who immigrated within the first two years of 1991 and 1992 have been more often employed than Baltic men after two years. This, of course, is the only exception. Although far more women than men immigrate from Eastern BSR

Countries to Sweden, women seem to be less active on the Swedish labour market.

The low employment figures cannot be motivated by return migration to the countries of origin. Really few migrants returned to their countries or died within two years after immigration. The opposite is true that 79% of the im-

Table 10. Employment by sector 1991–96 after 2 years (shares in%)

Sector	Balts	Poles	Russians	Swedes
Health and care	14,3	17,8	11,8	19,8
Manufacturing	9,8	15,9	8,8	18,4
Retail	9,8	10,8	12,8	12,2
Business service	19,6	21,2	20,4	9,1
Education	18,8	5,4	15,6	7,4
Transport etc	4,1	4,7	4,1	6,9
Public administration	2,9	0,6	1,3	6,2
Construction	0,4	2,2	1,4	5,9
Public and personal service	7,8	4,1	11,5	4,1
Agriculture etc	3,3	3,9	1,3	2,5
Finance service	0,4	0,2	0,7	2,2
Hotel and restaurant	6,5	9,4	4,4	1,8
Other	2,4	3,9	6,0	3,4
Nr. employed*	245	1004	705	33 952

* Eastern immigrants: sum of employed during period; Swedes: average number employed during period

facturing and hotel and restaurant branch. Balts and Russians mainly work with education, including interpreting. Some few people have been contracted by public administration and financial service.

The above results correspond with Table 4 (employment structure of the Estonians and Poles). In line with general structures of employment by sector for the highly developed countries as Sweden, most immigrants work in the services followed by manufacturing.

Table 11 shows the percent of immigrants according to gender and their income level after 2 years. The most common annual income among new Eastern BSR migrants varies between 50 and 100 thousand SEK. Around 30 percent have an income at this level. By contrast 35 percent of the employed Swedes enjoy more than 200 thousand SEK a year, which is more than double as much as the most common migrants income. Only 13 percent of the migrants have been employed at the higher income level. Immi-

migrants from Eastern BSR countries are still classified as non-employed labour force after 2 years.

Table 10 projects the sectors of employment for the migrants from Eastern BSR Countries after 2 years. Firstly, on average only 21 % of all migrants between 1991 and 1996 have been employed after 2 years. Hence, the employment figures of the table are based on the career of 1954 people. Secondly, more men than women are in employment, with the exception of the Balts.

After 2 years employed migrants from Eastern BSR Countries can be found in every sector of the economy including public administration. There is no sector that can be said to strictly dominate the employment structure. Although some sectors usually employ more people from Eastern BSR Countries than others. Most people are employed in business service, which include a wide range of services such as cleaning and consulting. Around one fifth of the migrants from every Eastern BSR Country work in this sector, which includes a wide range of jobs – from cleaning to professional consulting. Health and care comprises some 15 % of the migrants and is dominated by the Poles as are the sectors of manu-

Table 11. Income level by gender after 2 years 1991–96 (shares in %)

Income level (in 1000 SEK)	< 50			50–100			100–150			150–200			200+		
	total	1	2	total	1	2	total	1	2	total	1	2	total	1	2
Balts	14	8	17	26	15	31	20	19	21	22	27	20	17	31	11
Poles	21	11	25	31	24	35	25	22	27	14	24	10	8	19	4
Russians	19	10	27	29	23	35	20	18	22	12	16	9	19	34	7
All BSR	19	10	24	30	23	34	23	20	25	15	21	11	13	27	6
Swedes	7	5	9	13	9	17	19	11	27	26	25	28	35	50	19

grant men often reach this income level.

The income pattern by gender is in line with traditional income patterns for the immigrants and also for the Swedes. Many migrant men enjoy a high income while the income of the women is usually lower. Very likely the male Balts, Russians and Poles with an income over 200 000 SEK are employed fulltime in jobs requiring some special knowledge demanded in Sweden.

Concluding remarks

Immigration from East to West has stabilized at a certain level since the first years after the fall of the Iron Curtain. However, the net immigration from Russia to Sweden is now at a comparable level as from each of the countries of Denmark, Finland and Germany. East-West integration is becoming more significant than before. Two thirds of immigrants from Eastern countries are women.

The majority of immigrants admitted receive permanent residence permits due to reunion with close relatives. The second largest groups are visiting students, although a slowly increasing

number of immigrants stay in Sweden because of labour market criteria. These people are generally specialists and key-persons in business firms.

According to a sample survey, the majority of immigrants from non-Nordic countries are poorly absorbed in the Swedish labour market. On the average only 42 percent were employed in 1999. Between 1991 and 1996 only some 20 percent of the new immigrants from the Eastern BSR were employed in Sweden two years after arrival. This low rate of labour participation has remained over time. We do not have any information on the process of integration in a longer perspective, but we know that "old" immigrants from the earlier Soviet Union are generally well integrated in the Swedish labour market.

Very common among employed immigrants from Eastern BSR Countries is a much lower income level (50–100 thousand SEK) than that of Swedes. However, there is also a significant number of experts, predominately male, from Eastern countries that occupy full-time jobs in Sweden and earn relatively high incomes. The income for men is more often higher than

for women in both groups, although among Swedes on a general higher level. Hence, the income pattern by gender matches traditional income pattern.

The educational level is high among the new migrants – more than half of Poles and Russians have a university degree. One explanation can be that some of them are continuing education in Sweden. However, one third of the immigrants have low formal education, and will expect difficulties entering the Swedish labour market.

The patterns of immigration from on the one hand the Baltic States and the other hand Poland and Russia seems to be different in many cases, some times the reverse. However, many of the figures do not tell something about the immigrating patterns from each of the Baltic States. Deeper analyses will have to rely on further small stock and flow data.

Paper to be presented at the RSA conference on regional transition: European regions and the challenges of development, integration and enlargement, Gdansk, Poland 15th–18th September 2001.

References

- Berglund, S. & Johansson, M. (1995), *The Baltic Area and Labour Mobility*. In Lundqvist, L & Persson L-O (eds), *Baltic Regions and Baltic Links*. Nord-REFO 1995:2.
- Bergström, V. (ed), (1997), *Arbetsmarknad och tillväxt. Tio års forskning med facket*. Ekerlids Förlag, Falun.
- Central Statistical Office, Warsaw (1995), *The Baltic Sea States*. Warsaw.
- Ekberg, J. (1993), *Geografisk och socioekonomisk rörlighet bland invandrare*. ERU Rapport 78. Fritzes.
- Fischer, P. and Straubhaar, T. (1996), *Migration and Economic Integration in the Nordic Labour Market*. Nord 1996:2. Nordic Councils of Ministers. Copenhagen.
- Hedegaard, L. & Lindström, B. (eds), *The NEBI Yearbook 1998, 1998, 2000*. North European and Baltic Sea Integration. Springer.
- Häggström, N., Borgegård, L-E. & Rosengren, A. (1990), *När fin-*

- ländarna kom. Migrationen Sverige-Finland efter andra världskriget. Statens institut för byggnadsforskning.
- Johansson, M. (1997), "Factor mobility and regional specialization". In Owsinski, J. W. & Stepaniak, A. (eds), *The Nordic-Baltic Europe: Integration Risks, Barriers & Opportunities*. Wasaw-Sopot.
- Johansson, M. (1998), "Integration, flows and Networking in the Baltic Sea Region during Rapid Economic Transformation". In Manniche, J. (ed), *Searching and Researching the Baltic Sea Region*. Bornholms forskningscenter, Report 17/1998.
- Korkiasaari, J. and Söderling, I. (1999), *Finnish Migration and Immigration after World War II*. Institute of Migration. Turku.
- Lundborg, P. (1991), "Determinants of Migration in the Nordic Labour Market". *Scandinavian Journal of Economics*, 1991, no 3.
- Lundborg, P. (1992), *Svensk ekonomi och den fria arbetskraftsrörligheten*. Bilaga 18 till LU 92. Allmänna Förlaget. Stockholm.
- Lundborg, P. (1998), "Fri arbetskraftsrörlighet mellan Sverige och nya EU-medlemmar". In SOU 1997:153, *Arbetskraftens fria rörlighet – trygghet och jämställdhet*. Stockholm.
- Lundh, C. and Ohlsson, R. (1994a), *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. SNS.
- Lundh, C. and Ohlsson, R. (1994b), "Immigration and Economic Change". In Bengtsson T (ed), *Population, Economy, and Welfare in Sweden*. Springer-Verlag.
- Martin, P. L. (1992), "Trade, Aid and Migration", *International Migration Review* 26:1, 1992.
- OECD (1993), *The Changing Course of International Migration*. OECD, Paris.
- Persson, L.O. (2000): *Emerging mobility patterns across the Baltic Sea to Stockholm Region*. In Owsinski J. W and Johansson, M. (eds.): *Global-local Interplay in Baltic Europe*. Warsaw: The Interfaces Institute. 2000
- Persson, L.O. (2000): *Potential labour mobility between the Baltic States and Sweden*. In Bröcker, J. & Herrmann, H. (eds): *Spatial Change and Interregional Flows in the Integrating Europe*. Heidelberg: Physica-Verlag. 2000
- Scott, K. (1999), *The Immigrant Experience: Changing employment and Income Patterns in Sweden, 1970-1990*. *Lund studies in Economic History* 9. Lund University Press.
- SOPEMI (1997), *Trends in International Migration*. Annual Report 1996. OECD.
- Statistics Finland (1997), *The Baltic States in Figures*. Helsinki.
- Stockholm Institute for East European Studies (SIEEE) (1997), *Key Economic Indicators for Eastern Europe*. Stockholm.
- Söderling, I., ed, (1998), *A Changing Migration Pattern in Finland and Its Surroundings*. Helsinki: Population Research Institute.

Palumuutto kotiseudulle Pohjois-Karjalaan

Maarit Väänänen

Artikkeli pohjautuu sosiologi-
An pro gradu -tutkielmaani,
jossa olen selvittänyt haastattelu-
aineiston avulla pohjoiskarjalais-
ten palumuuttajien muuttopro-
sessia ja -motivaatioita. Osaltaan
lähtökohtana ovat muuttoliike-
tutkimusta pitkään hallinneet ky-
symykset: ketkä muuttavat, miksi
ja minne he muuttavat sekä mitä
seurauksia muuttamisella on. Kes-
keisin teoreettinen viitekehys rak-
entuu ihmisten ja paikkojen vä-
lisen suhteen tarkastelusta, jonka
avulla olen pyrkinyt jäsentämään
kotiseudun merkitystä paluu-
muuttajille ja heidän pohjoiskar-
jalaista aluetietoisuuttaan. Paluu-
muuttajilla tarkoitan Pohjois-Kar-
jalassa aikanaan asuneiden paluu-
muuttoa maakuntaan, kuitenkin
ei välttämättä lähtömuuttokun-
taan. Palumuuttoa tarkastelen
maakuntien välisenä vapaaehtoi-
sena asuinpaikan vaihtamisena,
jolloin tutkielmani sijoittuu läh-
innä muuttoliiketutkimuksen

*Maarit Väänänen, yhteiskuntatie-
teiden maisteri, Joensuun yliopis-
to. Artikkelin perustuu kirjoittajan
pro gradu -työhön Kotiseudulle
Pohjois-Karjalaan – Tutkimus pai-
kan merkityksestä palumuutta-
jien muuttoprosessissa ja -motii-
veissa.*

yksilölliselle tarkastelutasolle.
Tällöin peruslähtökohtina koros-
tuvat palumuuttajien rationaali-
nen päätöksenteko, henkilökoh-
taiset tavoitteet ja motiivit muut-
toprosessin liikkeellepanevana
voimina (Karjalainen 1986, 32;
Korkiasaari & Söderling 1994,
232–233).

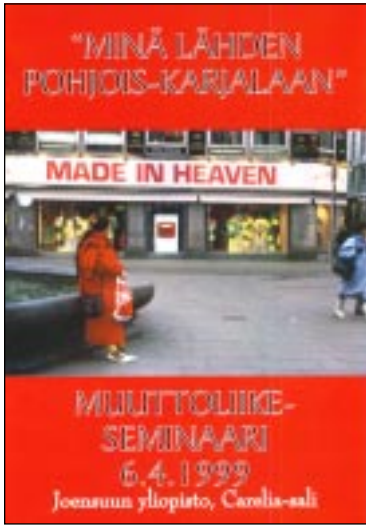
Empiirisen aineiston olen ke-
rännyt alkuvuodesta 2000 haas-
tattelemalla 11 henkilöä. Haasta-
tellut palumuuttajat ovat synty-
neet vuosien 1930–1975 välisenä
aikana keski-ikänsä ollessa 41 vuot-
ta. He ovat muuttaneet Pohjois-
Karjalasta vuosien 1949–1993
välisenä aikana suurimman osan
ollessa muuttohetkellä parikympp-
isiä. Yleensä lähtömuutto on ta-
pahtunut elämänvaiheessa, jossa
opiskelu- tai työpaikan löytämi-
nen kotimaakunnan ulkopuolelta
on tehnyt muuton ajankohtaisek-
si. Palatessaan Pohjois-Karjalaan
seitsemän haastateltavista elää
avo- tai avioliitossa, joissa on ala-
ikäisiä lapsia, yksi on muuttanut
maakuntaan puolisonsa kanssa ja
kolme on tullut yksinään. Haas-
tatteluhetkellä kolme haastatelta-
vasta toimii yksityisyrittäjänä,
kolme on eläkkeellä ja loput ovat
palkansaajia. Heidän palumuut-
tonsa ovat toteutuneet vuosien
1997–2000 välisenä aikana. Näin

ollen vanhimmat haastateltavat
eivät ole Pohjois-Karjalasta
pois 25 vuodesta lähes 50 vuo-
teen, kun taas vuoden 1965 ja sen
jälkeen syntyneet asuivat maa-
kunnan ulkopuolella keskimäärin
kymmenen vuotta.

Taustana palumuutolle olen
tarkastellut haastateltavien lähtö-
muuttoa, joka näyttää seuraavan
yleisesti Suomen muuttoliikkees-
sä havaittua trendiä: Pohjois-Kar-
jalasta on muutettu lähinnä työ- ja
opiskelupaikkojen perässä Etelä-
ja Länsi-Suomeen. Maakunnan
ulkopuolelle muutto on koettu
elämää rikastuttavana tekijänä ja
panostamisena omaan tulevaisuu-
teen.

*– Tuli mahdollisuus mennä töi-
hin ja lähteä muualle. Se oli sem-
monen tilaisuus, jota mie en ha-
lunnu jättää käyttämättä, koska
mie olin valmis lähtemään täältä
pois.*

Muuttopäätöstä ovat vahvista-
neet muun muassa näkemys pa-
remmista työn- ja toimeentulon-
edellytyksistä, seikkailunhalu se-
kä itsenäistyminen lapsuudenko-
dista. Taustalla ovat vaikuttaneet
myös arviot sen hetkisestä Poh-
jois-Karjalan taloudellisesta ja
työllisyystilanteesta sekä näke-
mykset maakunnan tulevaisuu-
desta ja kehittämisestä.

Vaikka muuttaminen on ollut vapaaehtoinen valinta, sopeutumisprosessi uudelle paikkakunnalle on monelle pitkä ja työläs elämänvaihe. Tänä aikana on pitänyt sopeuttaa itsensä uuden paikkakunnan tarjoamiin olosuhteisiin ja hyväksyttävä sen vaikutus arkielämän toiminnallisiin rakenteisiin (ks. Kortteinen 1982).

– Ihmiset eivät olleet sellaisia kuin odotti. Eivät paljon jutellu, joten aikamoinen ero oli pohjoiskarjalaisiin. Ihmiset oli paljon varautuneempia. (...) Periaatteessa ulkoiset puitteet olivat kunnossa oikeen hyvin, mutta kuitenkin ei silleen päässy oikein kiinni mihinkään.

Mitä hitaammin sopeutuminen on onnistunut sitä useammin paluumuuttoajatukset ovat käyneet mielessä; koti on tuntunut kaiken aikaa olevan Pohjois-Karjalassa. Uudella asuinpaikkakunnalla on tunnettu juurettomuuttakin, joka Paasin (1984, 149,162–163) mukaan liittyy käsitteellisesti ihmisten henkilökohtaiseen paikalliseen identiteettiin, perustuen en-

sisijaisesti jollakin paikkakunnalla kehittyneisiin sosiaalisiin siteisiin, asuinaikaan ja asuinpaikkaan sinänsä. Osalle haastateltavista paluumuutto on ollut haaveena aina Pohjois-Karjalasta poismuutosta lähtien, kun toisille se on ollut vuosia ennemminkin ajatusleikkiä kuin toteuttamiskelpoinen suunnitelma. Toisaalta maakunnasta moni on muuttanut pois sen kummemmin ajattelematta paluumuuton mahdollisuutta.

Paluumuutto: harkinnasta esteiden ja ehtojen kautta päätökseksi

Haastateltavat pitävät paluumuuttoa ennen muuta valintana, yhtenä vaihtoehtona sen hetkisesä elämäntilanteessa. Sitä on harkittu ja lopullinen päätös on tehty monenlaisista lähtökohdista ja erilaisissa elämäntilanteissa. Yhteistä kaikille on kuitenkin, että Pohjois-Karjalaan on tultu etsimään elämänmuutosta ja -laatua. Useimmilla paluumuuton toteutumisen suurimmiksi esteiksi ovat nousseet toimeentuloon liittyvät tekijät: erityisesti oma tai perheenjäsenen työ on pitänyt useimmat Pohjois-Karjalan ulkopuolella. Monta kertaa maakunnan työllisyystilanne on ollut todellinen, jopa ainoa este muuttopäätöstä mietittäessä.

– Me ois voitu muuttaa takaisin aikaisemminkin, mutta tavallaan ajateltiin sitä työllistymistä täällä. Kyllähän se oli esteenä monta vuotta. Ei uskaltanu sillä tavalla heittäytyä ja irtisanoa itteensä, että jospa sieltä tuli joku työpaikka tilalle.

Paluumuuttopäätöstä tehdessä on verrattu myös silloisen asunnon ja asuinpaikan ja Pohjois-Karjalan hyviä ja huonoja puolia. Lisäksi lapsiperheissä on pohdittu muuttoa erityisesti lasten kannalta. Muutamille muuton esteenä on ollut yksinkertaisesti lähtemisen vaikeus, sillä muuton myötä aiemmat sosiaaliset turvaverkot hajoavat ja arjen rutiinien tuoma turvallisuus katoaa hetkellisesti. Itse muuttoprosessi on useimmilla kestänyt vuosia, kun osalle se on puolestaan ollut varsin impulsivisen päätöksen tekemistä.

Pääpiirteisesti muuttojen motiivit voidaan jakaa taloudellisiin ja ei-taloudellisiin. Muuttamisen motiivit vaihtelevat huomattavasti myös muuttoetäisyyden ja -suunnan mukaan. Kuitenkin on hyvä tiedostaa, että kaikki muutot ovat yksilöllisiä elämäntapahtumia, jotka ovat seurausta monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Tutkimusten mukaan (mm. Korhonen 1994; Korkiasaari 1991; Korkiasaari & Söderling 1994; Itäpuisto 1999) tärkeimmiksi kuntien välisen maassamuuton motiiveiksi nousee lähes poikkeuksetta työ. Tämän rinnalla miltei yhtä merkittäviä ovat myös asumiseen ja perhesyihin liittyvät tekijät. Lisäksi erityisesti nuoremilla ikäryhmillä opiskelu on huomattava muuttoliikettä lisäävä tekijä. Haastattelemillani paluumuuttajilla taloudelliset syyt, erityisesti työpaikan ja toimeentulon varmistuminen, ovat tärkeimpiä lopullisen muuttopäätöksen ratkaisijoita. Työpaikan vaihto ja uralla eteneminen hukkuttelivat useimpia Pohjois-Karjalaan, samoin opintojen päättymisen sekä oman yrityksen perus-

taminen tai jo olemassa olevan siirtäminen maakuntaan. Toisaalta vanhemmilla ikäryhmillä myös eläkkeelle siirtyminen on antanut viimeisen kimmokkeen muuttopäätöstä mietittäessä. Kukaan haastateltavista ei kertonut yhdenkään muuttonsa johtuneen työttömyydestä, mitä voidaan pitää varsin yllätyksellisenäkin, koska useissa muuttoliiketutkimuksissa työttömyys tai sen uhka nousevat varsin merkittäviksi muuttoa aiheuttavaksi tekijäksi (mm. Häkkinen 2000; Kantanen 1991, Korhonen 1994).

Paluumuuttopäätökseen liittyy myös paljon piirteitä, joita ei voida selittää pelkästään toimeentuloon liittyvinä. Ei-taloudellisista tekijöistä tärkeimmäksi paluumuuton motiiviksi nousee kotiseuturakkaus, joka on Paasin (1984, 141) mukaan eräänlaista eläytymistä tietyn alueen ihmisten ja ympäristön luomaan kokonaisuuteen. Paluumuuttajilla kotiseuturakkaus ilmenee kaipuuna Pohjois-Karjalaan, jonne heillä on vahva tunneside ja jonka he tuntevat kaikin puolin läheiseksi ja tutuksi.

– Tällä on lapsuuden maisemat ja ihmiset. Sä tunnet olevas kotona ja tunnet kuuluvas siihen joukkoon sillä tavalla, että ei tarvi miettiä sitä. On jotenkin hirveen helppo olla.

Alueen vetovoimaa lisäävät myös halu asua lähellä sukulaisia ja ystäviä sekä satoja kilometrejä lyhyempi kesämökkimatka. Paluumuuttajat pitävät Pohjois-Karjalaa erinomaisena elinympäristönä, josta löytyvät sekä hyvät palvelut ja monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet että puhdas ja kaunis luonto. Myös alueen ih-

misten luonne, elämäntyylit ja murre tuntuvat monien mielestä erityisen läheisiltä.

Useimpien palaajien mielestä kotiseudulle on ollut helppo tulla takaisin ja sopeutuminen on sujunut nopeasti. Heille sopeutuminen on ollut varsin helppoa, koska he ovat samastuneet ensisijaisesti siihen, mitä Pohjois-Karjala edustaa heille nykyään, eikä mitä se on aiemmin merkinnyt. Muutama paluumuuttaja on joutunut toteamaan sopeutumisen alkaneen odotettua hitaammin, sillä poissaolo Pohjois-Karjalasta on muuttanut heitä itseään ja myös kotiseutu tuntuu erilaiselta.

– Sitä ajatteli, että tää on mulle tuttu paikka, että miks mä en muka tänne sopeutus. (...) Ei sitä niin nopeesti sopeudu. Tuntuu oudolta, kun kaiken pitäis olla tuttua ja silti pitää aloittaa alusta.

Moni on hämmästellyt, miten kotiseuduksi mieltämässään paikassa voi tuntea ulkopuolisuutta. Kotimaakunnan historia ja elämäntyylit tuntuvat tutuilta, mutta nykyhetki vieraalta. Tämä on tuottanut monelle pettymyksiä, sillä nykyhetki ei ole aina ollutkaan odotusten mukainen. Heidän mielikuvissaan menneisyyden kokemukset ovat hallitsevia, vaikka he olisivatkin huomanneet pohjoiskarjalaisessa elinympäristössä tapahtuneet muutokset. Vain harvalle paluumuuttajalle sopeutuminen kotiseudun elämään on ollut todellinen ongelma. He pohtivat pystykö kotiseutu todellisuudessa tarjoamaan sitä, mitä he siltä muuttonsa yhteydessä ovat odottaneet. Vaatii melkoista rohkeutta sanoa äänen, että vanha kotiseutu ei mer-

kitsekään niin paljon kuin sinne takaisin muuttaessaan kuvitteli.

Paluumuuttajien pohjoiskarjalaisuus

Pohjois-Karjalaan muutto on monelle paluumuuttajalle pitkäaikaisen haaveen toteuttamista. Heidän puheistaan käy selvästi ilmi, että lapsuuden kotiseutu on emotionaalisesti muita paikkoja tärkeämpi.

Se on eräänlainen muistinvarainen alue, joka syntyy menneistä ja nykyisistä muistoista ja kokemuksista (Riikonen 1997). Pohjois-Karjala kotiseutuna ei ole paluumuuttajille vain maantieteellisesti määritelty paikka, vaan sillä on myös yhteytensä alueen menneisyyteen ja nykyisyyteen sekä eri elementteihin, kuten maisemaan, kulttuuriin ja ihmisiin. Se selittyy paluumuuttajille sekä henkilökohtaisen kokemisen kautta että tunteena kuulumisesta pohjoiskarjalaiseen yhteisöön. Voidaan puhua jopa pohjoiskarjalaisen identiteetin muodostumisesta. Identiteetin, joka muodostuu kansallisen identiteetin tavoin niistä käsityksistä ja mielikuvista, joita yksilö liittää itseensä tietyn alueellisen ryhmän jäsenenä, tehden samalla me-muut vastakkainasettelua (vrt. Lehtonen 1997, 32). Tällöin tyypillisiä luokittelun välineitä ovat stereotypiat, joiden avulla kuvataan tiettyjen alueiden asukkaiden ominaisuuksia ja luodaan mielikuvia erottamaan meidät muista (Lehtonen 1997; Paasi 1986).

– Mie haluan tuuva esille karjalaisuutta. Sen, että ihmiset on

täällä avoimia, rehellisiä ja ne uskaltaa sanoa. Ne ei oo sillä tavalla kateellisia kuin Savossa, ne ei oo sillä tavalla ennakkoluuloisia ja varauksellisia kuin Hämeessä ja ne ei ole samalla tavalla juurettomia kuin Etelä-Suomessa. Meillä on juuret ja meillä on historia.

Pohjoiskarjalaisuus merkitsee palaajille vahvaa tunnesidettä maakuntaa kohtaan, sekä sympatiaa ja samanhenkisyyttä toisten sieltä kotoisin olevien kanssa. Kotiseutu on vaikuttanut myös paluumuuttajien identiteetin rakentumiseen ja uusien paikkojen kokemiseen. Pohjoiskarjalainen identiteetti merkitsee paluumuuttajille sekä kollektiivista identiteettiä (keitä me olemme) että henkilökohtaista identifioitumista maakunnan osaksi; samanlaisuuden tunnetta toisten alueen ihmisten kanssa. Maakunnallinen yhteisöllisyys edustaa paluumuuttajille symbolista yhteenkuuluvuutta ja me-henkeä eli kuvitteellista yhteisöä (ks. Anderson 1991). Kuvitteellinen yhteisöllisyys ilmenee yhteiseksi miellettyjen kokemusten kautta, yhteisöllisyyteen viittaavina sanoina (me, kaikki jne.) ja osittain myös kontakteina muiden alueen asukkaiden kanssa. Monelle paluumuuttajalle pohjoiskarjalainen identiteetti on selkeytynyt vasta maakunnasta poismuuton myötä. Silloin on huomattu oma eroavaisuus uuteen asuinympäristöön nähden; oma kulttuuritausta on selvinnyt vasta uudenlaisessa ympäristössä ja ryhmässä. On huomattu, että moni asia voidaan tehdä toisin.

Vaikka useimmat paluumuuttajista tuntevat itsensä vahvasti

pohjoiskarjalaisiksi ja samastuminen on lähes itsestään selvää, tunteiden perimmäisiä syitä ei ollut helppo pukea sanoiksi. Heidän mielestään pohjoiskarjalaisuudessa on kyse selvästi havaittavissa olevasta, mutta vaikeasti määriteltävästä ominaisuudesta, joka liittyy ennen muuta omiin kokemuksiin ja alueen erityispiirteisiin. Tämä vahvistaa Paasin (1986, 239) havaintoa siitä, että kotiseutu määrittynyt suomalaisille varsin itsekeskeisesti. Hänen mukaansa puolet sille esitetyistä perusteluista liittyvät jollakin tavalla vastaajan omaan elämiseen, elämänhistoriaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Pohjoiskarjalaisten paluumuuttajien puheissa korostuu kotimaakunnan yksilöllisesti merkityksellinen sosiaalinen sisältö muun muassa lapsuuden kokemusten ja sukulaisten kautta sekä alueen ihmisten ja heidän elämäntyyliinsä ihannointina. Lisäksi he korostavat myös alueen luontoon ja kulttuurin liittyviä piirteitä. Edellä mainittujen seikkojen avulla paluumuuttajien mielikuvissa muodostuu myös alueellinen yhteishenki – me pohjoiskarjalaiset, jolla rajataan alueen muodostama kuvitteellinen yhteisö ja viitataan sen erityislaatuisuuteen.

Kuitenkaan mistään erityisen voimakkaasta tai korosteisesta pohjoiskarjalaisesta identiteetistä ei monenkaan paluumuuttajan kohdalla voida puhua. Tunne syntyy ennemminkin siitä, että on nähty toisenlaistakin elämää kuin mitä kotimaakunta tarjoaa. Muualta on saatu vertailukohtaa omalle aluetietoisuudelle. Pohjoiskarjalaisuus saa itse maakunnassa ja sen ulkopuolella erilaisia merki-

tyksiä. Esimerkiksi maakunnasta pois muutettaessa pohjoiskarjalaisen identiteetin säilyttämisessä menneisyys on tärkeässä asemassa, sillä uusi identiteetti luodaan aina aiemman pohjalta. Näin ollen muuttajan identiteetti ei muodostu samanlaiseksi kuin muilla uuden asuinpaikan ihmisillä. Toisaalta se ei muutu myöskään entisenlaiseksi pohjoiskarjalaisuudeksi paluumuuton jälkeen. Muuttojen tuomien elämysten kautta ihmiset voivat luoda itselleen uudenlaista identiteettiä, johon osaltaan sisältyvät myös kotiseudulta muuttaminen ja uuteen sopeutuminen.

Kaikkiaan kotiseutu ja pohjoiskarjalaisuus ovat tärkeä osa paluumuuttajien elämää. Ne ovat elementtejä, jotka luovat heidän identiteettiään, antavat merkityksen omille juurille ja tuovat turvallisuutta kuulumisena laajempaan kokonaisuuteen. Toisaalta myös muutot ovat paluumuuttajille merkittäviä kokemuksia, jotka ovat avartaneet heidän maailmankatsomustaan. Muutot ovat tuoneet palaajien elämään uudenlaista sisältöä, jota he eivät olisi löytäneet pelkästään Pohjois-Karjalassa asumalla. Kuitenkin tällä hetkellä paluumuuttajat haluavat asua ennen muuta kotimaakunnassaan Pohjois-Karjalassa. Toisaalta vaikka maakuntaan on tullu vakavin mielin, moni on sopivan tilaisuuden tullen valmis muuttamaan uudelleenkin pois.

Tiivistelmä

Artikkelissa selvitetään haastatteluaineistoon pohjautuen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet paluumuuttajien muuttopäätöksiin.

Muuttoprosessia on tarkasteltu yksilölliseltä tarkastelutasolta, jolloin siinä korostuvat erityisesti muuttajien subjektiiviset valinnat. Pohjoiskarjalaisille paluumuuttajille muutto on ollut vapaaehtoinen valinta, johon ovat vaikuttaneet erityisesti kotiseutu-

kaipuu, asumiseen, toimeentuloon ja elämänlaatuun liittyvät tekijät. Artikkelissa käsitellään myös paluumuuttajien tuntemuksia kotiseudusta ja pohjoiskarjalaisuudesta eli selvitetään heidän aluetietoisuuttaan. Paluumuuttajissa kotiseutu ja pohjoiskarjalai-

suus herättävät vahvoja ja positiivisia tunteita, joihin vaikuttavat niin Pohjois-Karjala kokonaisuudessaan kuin palaajien omat kokemukset ja muistot. Ne antavat palaajille samastumisen kohteen ja rakentavat myös heidän henkilökohtaista identiteettiään.

Kirjallisuus

- Anderson, Benedict. 1991. *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. Revised Edition.* London – New York: Verso.
- Häkkinen, Iida. 2000. Muuttopäättös ja aluevalinta Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimuksia 65. Helsinki.
- Itäpuisto, Timo. 1999. Kotipesänä Pohjanmaa. Etelä-Pohjanmaan muuttajat ja kotiseudulla pysyneet. Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen tutkimuksia 2. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Kantanen, Keijo. 1991. Takaisin kotiseudulle. Tutkimus paluumuuton merkityksestä ja mahdollisuuksista maaseudun erilaistumisprosessissa. Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 97. Joensuu.
- Karjalainen, Elli. 1986. Muuttoliike ja sen vaikutukset Kuhmon alueelliseen väestökehitykseen 1959–84. Oulun yliopiston Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen julkaisuja B6. Oulu.
- Korhonen, Sirpa. 1994. Paluumuuttohalukkuus Kainuuseen. Tutkimus Kainuusta 1982–901 muuttaneista henkilöistä. Oulun yliopiston Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen julkaisuja 120. Oulu.
- Korkiasaari, Jouni. 1991. Liikkuvuus ja rakennemuutos. Maasamuutto ja työvoiman liikkuvuus osana yhteiskunnan rakennemuutosta. Työministeriö. Helsinki.
- Korkiasaari, Jouni & Söderling, Ismo. 1994. Muuttoliike. Teoksessa: Koskinen, Seppo & Tuija ja Martelin & Irma-Leena Notkola & Veijo Notkola & Kari Pitkänen (toim.). Suomen väestö. Helsinki: Gaudeamus, 226–264.
- Kortteinen, Matti. 1982. Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Helsinki: Otava.
- Lehtonen, Jaakko. 1997. Kansallinen identiteetti ja yhteisö-identiteetti – käsitteitä ja käsitteitä. Teoksessa: Virtapohja, Kalle (toim.). Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 21–36.
- Paasi, Anssi. 1984. Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana. Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisu 13. Helsinki.
- Paasi, Anssi. 1986. Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja n:o 8. Joensuu.
- Riikonen, Heikki. 1997. Aluetietoisuuden sisältö paikallisyhteisössä – sukupolvet ja muistinvaraiset alueet. Teoksessa: Haarni, Tuukka & Marko Karvinen & Hille Koskela & Sirpa Tani (toim.). Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino, 179–189.

The recruitment of identity: the sources of Karelian Fever

*Poor naked wretches,
wheresoe'er you are,
That bide the pelting
of this pitiless storm,
How shall your houseless
heads and unfed sides,
Your loop'd and window'd
raggedness, defend you
From seasons such as these?
(King Lear, Act III, Scene 4)*

Readers of *Siirtolaisuus-Migration* will have followed my disagreements with Mr. Hudelson and Mrs. Sevander regarding explanations for the phenomena known collectively as Karelian fever. Sources, as much as interpretation, divide us. In this essay I will offer new material from sources that I have previously cited. I will also expand on those that I used and explain why such sources are critical for understanding Karelian fever. It remains to note my continued amazement at Hudelson and Sevander's criticism of those sources and my use of them. Mrs. Sevander, who has seen Karelian archival material on Karelian fever, has overlooked the most important archival sources on the subject. Mr. Hudelson, who by his own admission cannot read Russian, has nonetheless joined her in criticizing the Russian sources that I cite.

The former party archive of Karelia, now the State Archive of Social-Political Movements and the Formation of Karelia (hence-

forth GAOPDF) contains records of interrogations of North American Finns that date from the mid-1930s. The Karelian branch of the secret police or NKVD, under orders from its superiors in Leningrad, conducted such interrogations. The powerful First Party Secretary of Leningrad, S. M. Kirov, took a dim view of recruitment of foreigners to a critical border region. Kirov instructed the Karelian NKVD to investigate the recruitment, going over the heads of Karelia's most important administrators, Edvard Gylling and Kustaa Rovio.

One interrogation in particular is moving in its candor and significant for its wealth of detail and information. On October 4, 1935, Aho Niemi gave a deposition regarding "the extensive agitation for resettlement in Karelia."¹ Niemi then worked as a carpenter in the Sada commune in the Olonets region of southern Karelia. He had come to Karelia in 1931, having lived briefly in the U.S. He was born in Finland in 1873. From 1926 to 1927 he was a member of the Finnish Social Democratic Party (SDP) and then a member of the American Communist Party. Niemi apparently became involved in politics only in his fifties. By his own admission he came to Karelia not because of his politics, but because of his ethnicity.

He recounted to his interrogators that Matti Tenhunen, who as

head of Karelian Technical Aid and hence in charge of U.S. recruitment from 1931–1932, had conducted "agitation for the resettlement of Finns to Karelia ... at meetings, clubs, evening gatherings and triumphant farewells of Finnish-Americans to Karelia."² Niemi described in detail the content of Tenhunen's message. Tenhunen urged his Finnish-American audiences "not to let the Finnish nation die ... Karelia ... must be a homeland of the Finns ... we must finnicize Karelia..."³

My critics dismiss Niemi's testimony as that of "a single witness interviewed by Stalinist agents bent on making a case against Tenhunen."⁴ As I have indicated above, those who interrogated Niemi were members of the secret police charged by their superiors in Leningrad with uncovering the sources and motivation of recruitment to Karelia. They sought to uncover Tenhunen's role rather than to discredit it. Niemi's ingenuousness gives his testimony credibility. Far from serving the needs of his interrogators or meeting their expectations, he regretted his decision to come to Karelia, calling it "stupid" and "ill-considered."⁵ Why? The very fact of the interrogation confirmed that contrary to Tenhunen's message, "Karelia" was no "homeland of the Finns." Niemi's regret in coming did not stand him in good stead with his interrogators.

More significantly, Niemi is far from being "a single witness." Material in the GAOPDF abundantly confirms that the leadership of Karelia sought to recruit in North America only those of Finnish ethnicity as the "most appropriate" for Karelia.⁶

Kustaa Rovio, who came to Karelia in 1929 (not in 1920, as Hudelson/Sevander state)⁷ made the position of the Karelian administration clear in a letter to Stalin written in May 1932. Seeking Stalin's assistance in expediting Soviet visas for those already recruited, Rovio explained to the General Secretary that "the more [Canadian and American Finns] there will be among us, the stronger will be the political situation in Karelia ... of the 300,000 Finns in the U.S.A. and Canada, we can easily collect the workforce that we need."⁸ Newly imposed production targets of the First Five Year Plan impelled the Karelian leadership to expand its workforce. Rovio, as he explained to Stalin, confined recruitment of that workforce to the North American Finnish diaspora.

To launch the recruitment effort, Gylling and Rovio, along with Leskov (the head of the Karelian Timber Trust) formed a Special Group from among members of the Sovnarkom or Council of People's Commissars of Karelia. Their goal was two fold: 1) to discourage, if not prevent, the immigration of Russians who might flock to Karelia in search of work,⁹ 2) to establish and oversee the apparatus for recruitment in the U.S. and Canada. The Special Group drafted a secret directive which charged the recruitment

agencies with recruiting in North America those of Finnish ethnicity only.¹⁰

How important the North American Finns were to Gylling and Rovio's conception of Karelia could be seen in the privileges that the Special Group accorded them. Because the recruitment in North America coincided with the forced collectivization of Soviet agriculture, Gylling regarded the issue of food rations for foreign workers as critical. In the early 1930s many of the agricultural regions of the Soviet Union were ravaged by famine and near civil war conditions brought on by collectivization. Gylling charged the Karelian Commissariat of Supply with providing "rations according to the norm for foreign workers and in the event of necessity ... supplemental delivery of rations."¹¹ Starvation existed in Karelia in the early 1930s, but not for North American Finns.

Gylling also accorded privileges to the offspring of North American Finns who attended schools or institutes in Karelia. They received stipends 30% higher than those granted to Russians at the same institutions.

Through the course of the early 1930s as North American Finns arrived in Karelia, resentment built among the Russian population. By the spring of 1934, the situation was near the breaking point. An industrial accident on the shore of Lake Onega in April of that year brought matters to a head. I intend to write about this incident and its meaning at greater length elsewhere. For now I will simply cite some of the more telling comments which investiga-

tors of the accident recorded. Those records now repose in the GAOPDF.

The Russian complaints were numerous. North American Finns received salaries higher by 30%, and they treated Russians with contempt.¹² One of the NKVD investigators observed that the problem came from the top: "the leadership of the Sovnarkom ... will protest against accusations leveled at Finnish-Americans."¹³ At the investigatory hearing, Rovio "heckled Russian engineers," calling them "inexperienced and cautious, even lazy, still only Boy Scouts."¹⁴ He scoffed that "without the Finnish-Americans," the project would not have gotten off the ground.¹⁵

I have cited the foregoing for several reasons. Such material places Aho Niemi's testimony in context. It also reveals the unintended consequences of Gylling's nationality policy: ethnic conflict and resentment. He and Rovio had in fact intended something very different. They made no secret of what they intended by recruitment in North America. As they told the Central Committee in March 1930, "cadres must be recruited who correspond to ... the national structure of Karelia otherwise ... the danger threatens of Karelia's losing its national character."¹⁶ By national character they meant Finnish language and ethnicity.

My critics' contention that "Gylling and Rovio aimed at establishing in Karelia a multi-ethnic republic" falls before the archival record. Gylling and Rovio sought to create and sustain an enclave within the Soviet Union

that would preserve Karelo-Finnish identity. Gylling deplored the Russian in-migration to Karelia in the course of the 1920s.¹⁷

Tenhunen recruited Finnish-Americans "to a homeland of the Finns" because that is precisely what the Special Group within the Karelian Sovnarkom had directed him to do.

Gylling's educational policy also reflected his intentions. My critics point out that in 1931 both Russian as well as Finnish language schools existed in Karelia. That fact misses the whole point of Gylling's effort to impose Finnish as the language of Karelia.

The issue of language in relation to school instruction must also be put in its context. The rapid expansion of Finnish language schools accorded with a June 1929 resolution "which called for an increased tempo in the Kareli- zation of the party, state, trade union, and cooperative apparatus, as well as of school and cultural institutions."¹⁸ Because in 1923 Finnish was made the literary language of the Karelians who had previously lacked one, Kareli- zation meant in effect finnicization. Clearly, the Karelian administration wanted the Finnish language to dominate.

Gylling's method undermined instruction in Russian. For 10 years he had sought to expand "the network of Finnish language schools" by cutting the budget for Russian schools.¹⁹ In the period 1929–1931, Rovio noted triumphantly that "even Veps, who were originally so hostile to Finnish began to study in Finnish schools."²⁰

As for the Russian schools in the two overwhelming Russian re-

gions of Karelia, Poventsa and Puudosi, one wonders what their subsequent fate might have been given the budget cuts imposed on Russian language instruction and the energy with which Karelian authorities had already pursued Kareli- zation. The latter policy had as noted amounted to "a vigorous program of finnicization."²¹ This at a time when as part of the recruitment effort, North American Finns were told that they "could live [in Karelia] entirely immersed in Finnish."²²

My critics and I part company over our interpretation of the Finnish Social Democratic Party (SDP) and more particularly, Gylling's role in it. They argue that the Finnish SDP was a Marxist party and that Gylling "was a Marxist and supporter of the Bol- shevik revolution."²³ The issues are important for several reasons. Gylling's politics determined the character of the Karelian ASSR whose development he guided. Gylling, I believe, conceived the idea of recruiting North American Finns to Karelia. His politics also determined on what basis he and Lenin negotiated Karelia's auton- omy in the first place.

To call Finnish Social Democra- cy and Russian Social Democracy "Marxist" and thus equate them is to miss the whole point. A world of difference separated them. As Yrjö Sirola, a leading Finnish Social Democrat observed, "the question of Bolshevism and Menshevism was considered strictly a Russian matter and of no concern to the Finnish labor movement. Before the [Finnish] Civil War, January–May 1918, Finnish Social Democ- rats were barely acquainted with

the writings of Lenin."²⁴ Timo Vi- havainen likewise observes that "Finnish Social Democrats had until 1917 lived in remarkable isola- tion from the Russian revolutionar- ies ... Russian methods of ... strug- gle as well as their political doc- trines were rejected, if they were known as all."²⁵ Instead, according to Vihavainen, Finnish Social Democrats "clung to orthodox Kautskyite teaching."²⁶ Their actual program was vague in promoting "popular power" and universal suf- frage²⁷ which Finland already en- joyed. "Clinging" to Kautsky's teachings, as Vihavainen describes it, suggests that the party merely paid lip service to Kautsky's ideas. At any rate the more radical Marx- ism of the *Siltasaarelaisuus* group failed to dominate. The reason for Marxism's failure to define Finnish Social Democracy is not far to seek. Marxism failed to address the most burning issue in Finnish politics.

In the years that Gylling came to political maturity, growing Russification repeatedly threat- ened the Grand Duchy's auton- omy. The critical issue for Gylling, as for many others in the Finnish SDP, arose from Finland's success in the nineteenth century in de- veloping a national culture. Would the new century see the birth of a politically independent state to house that culture?

Gylling supported the Febru- ary and October (Bolshevik) revo- lutions in Russia only in so far as those events promoted Finnish in- dependence. Gylling, along with Otto Kuusinen and Karl Wiik, ne- gotiated with Kerensky for inter- nal independence for Finland in April 1917. To their chagrin the Provisional Government rejected

their proposal.²⁸ Eight months later Gylling succeeded. Joined by Kullervo Manner and again by Karl Wiik, he obtained *de jure* recognition from Lenin's government of the independence that Finland had declared on 6 December.²⁹ It was possibly during those discussions that Lenin took Gylling's measure.

The supreme irony is that when Gylling and Lenin met in the Kremlin in the first week of May 1920 to negotiate the future status of Karelia, they bargained not from a "Marxist internationalist outlook," determined to create a "multi-ethnic" entity out of Karelia.³⁰ They faced off from the perspective of nationalists who could meet each other's needs. Lenin, like all Russian rulers since the second quarter of the thirteenth century, sought to secure the northwest border of the Russian state. He was poised to re-gather the Russian lands, thus recreating the Tsarist empire, the task completed just as his final illness began in the spring of 1922.

Gylling's interests were no less historically grounded. He sought to create a homeland for Finns in a region that linguistically and by tradition, it could be argued, legitimately belonged within the sphere of Finnish culture. Each got what he wanted from the other. Gylling helped secure Soviet control of Karelia by the time that negotiations over the Russo-Finnish border began in Dorpat in the fall of 1920. He also secured Lenin's support for promoting Finnish culture within an autonomous Karelia.

My critics terminology confuses rather than explains. Marxism

did not link Gylling to Lenin; it sooner divided them. Both John Hodgson and Timo Vihavainen have pointed out that Finnish Social Democracy regarded Russian radicalism as irrelevant. Lenin's own revolutionary roots lay in Russian populism and even farther back in the radicalism of the Decembrist Southern Society. To the degree that he was a Marxist, Lenin pursued a very different brand of the master's teaching from that of Gylling, steeped in the plight of Finland's rural poor and "clinging," however loosely, to Kautsky's moderate socialism. Gylling was a nationalist and in the end so was Lenin, imbued with the Russian radical tradition sooner than the tenets of international socialism. In 1920 they found a common language. The Karelian Workers Commune, which in 1923 became the Karelian Autonomous Soviet Socialist Republic, was launched.

I will now turn to the process of recruitment. My critics state that "there is no evidence to support" my claim that Gylling lied to Moscow regarding the occupations of those North American Finns recruited to Karelia.³¹ The GAOPDF provides the evidence to confirm my point. Moscow gave permission to recruit North American lumberjacks only in order to harvest the "green gold" or forest wealth of Karelia. That stricture was easily circumvented. Karelian Technical Aid sent the visa applications of those recruited to Petrozavodsk. There the applications were modified so that "musicians, artists, tailors, hair dressers, etc., were made out to be lumbermen." The doctored appli-

cations were then sent to the Commissariat of Foreign Affairs in Moscow which issued visas to the "lumberjacks."³²

Such liberal recruitment met the needs of Gylling and Rovio, who sought the demographic weight that only the North American Finnish diaspora could provide. It also met the needs of the recruiters. Karelian Technical Aid; headed first by Tenhunen, then Kalle Aronen, and finally by Oscar Corgan; received a commission from the Swedish-American Line for each Finnish-American who booked passage to the Soviet Union with that company.³³ In fact, for each adult recruited the shipping company paid \$11.50. Children earned the recruiters half price: \$5.75. In all, including special bonuses, Karelian Technical Aid received \$60,022.50 in commission from the Swedish line.³⁴

In sum, Gylling and Rovio had made it clear that Karelo-Finnish ethnicity constituted the only requirement for recruitment to Karelia. It was not in their interest to limit recruitment by a political litmus test, Marxist or otherwise. Nor, as it turned out, was it in the interests of the recruiters to do so either.

My critics describe Edvard Gylling as "a larger than life tragic figure of Shakespearean proportions."³⁵ Their hyperbole serves them ill. There was nothing Elizabethan about Gylling. He fits all too well into the schema of Soviet history. In the early 1920s both Lenin and Stalin, as Commissar of Nationalities, supported Gylling's brand of ethnic politics. Lenin approved of Gylling's proposals for Karelian autonomy

within the new Soviet Socialist Russian Republic. Gylling's administrative skill and authority contributed to the stability of a contested border region. Stalin put his stamp on Gylling's policy of "Karelization" which included imposing Finnish as a literary language on the Karelians. Karelization thus meant in practice finnification.

By the early 1930s Moscow began to rescind its accommodating policy. Stalin's determination to conduct fast paced industrial development of the Soviet Union threatened Karelia's viability as a Karelo-Finnish enclave. When Gylling cleverly sought the much needed expanded workforce in North America he ran afoul of his superior in Leningrad, S. M. Kirov, who represented a faction in the Politburo profoundly concerned over the potential threat that Hitler posed to the Soviet Union. Kirov took a dim view of the

recruitment of foreigners to settle next door to Finland, a state openly hostile to the Soviet Union. In the event of hostilities, whose side would the Finnish-Americans be on? At the same time, Stalin sought to consolidate his power by more draconian methods than he had used against his opponents in the 1920s. Kirov was murdered, and local party bosses like Gylling were removed from power. They would all perish by 1937-38.

The North American Finns were recruited under dubious circumstances at best, something that so appalled Aino Kuusinen when she came to the U.S. in the early 1930s.³⁶ Carl Ross has movingly described the environment in which recruitment occurred. Finnish-Americans had "created a distinct way of life in ethnic enclaves that retained their own values ..." ³⁷ Isolated and idealistic, they were sitting ducks for recruit-

ers on commission to win settlers for a new Finnish homeland in Karelia. When the horror of the Great Purge struck in 1937 they were once again sitting ducks.

Alas, Gylling and Rovio found themselves in the same vulnerable position. Policies which Moscow had so recently supported were now anathema. Precisely because Moscow had supported autonomy for Karelia, it knew so little about what went on there. NKVD investigators, starting in 1934, sought to learn who the foreigners were who had so recently arrived in Karelia. How were they recruited and why had they come? Without knowledge of the twentieth century archival sources, one might well have recourse to sixteenth century analogies or worse. Simplistic notions of "Marxism" and "internationalism" will not explain Karelian fever.

Alexis Pogorelskin

Notes

1. GAOPDF, f.3, op.5, kor.207, d.277, l.42; "Excerpt from Protocol of Interrogation."
2. Ibid., l.43.
3. Ibid., l.42.
4. "Pogorelskin Revises the Past," *Siirtolaisuus-Migration*, 2/2001, p. 30.
5. GAOPDF, f.3, op.5, kor.207, d.277, l.43.
6. Ibid., l.20. K. Rovio to tov. Stalin, 20 May 1932.
7. *Siirtolaisuus-Migration*, 2/2001, p. 30.
8. GAOPDF, f.3, op.5, kor.207, d.277, l.20. K. Rovio to tov. Stalin, 20 May 1932.
9. One method, as "Rovio urged" was to give "preference... to national workers (Karelians, Finns, and Veps) when hiring men for new jobs." Jilt. Hodgson. *Communism in Finland* (Princeton Univ. Press, 1967), p. 161.
10. Ibid., l.64. "Investigatory Report on the Resettlement Administration of the Karelian ASSR." Top Secret, 4 Oct. 1935.
11. Ibid., l.50; "Protocol," Top Secret, Resolution No. 7, 10 March 1931.
12. Ibid., ll.39-40; "On the investigation of the pipeline affair," April 1934.
13. Ibid., l.41.
14. Ibid., l.111.
15. Ibid.
16. Ibid., f5002, op.2, d.11, l.21; Gylling and Rovio to the Central Committee, 9 March 1930.

17. See his editorials in Punainen Karjala for 8 Oct. 1927, 28 July 1927, 31 March 1931 as cited in Hodgson, p. 161.
18. Sovetskaia Kareliia: ocherki partiinogo sovetского i kul'turnogo stroitel'stva AKSSR. (M-L: Ogiz, 1935), p. 94; cited in Hodgson, p. 158.
19. Rovio, L. "Kielikysymys Neuvosto-Karjalan Kansallisuuspolitiikassa," *Kommunisti*, no. 8 (80), Aug. 1931, pp. 385; as cited in Hodgson, p. 156.
20. *Ibid.*, p. 383; as cited in Hodgson, p. 158.
21. Paul M. Austin, "Soviet Karelian: the Language that Failed," *Slavic Review*, vol. 51, no. 1 (Spring 1992), p. 20.
22. *Ibid.*, p. 17.
23. *Siirtolaisuus-Migration*, 2/2001, p. 29
24. See Hodgson, p. 48 for this statement and the sources to confirm this point.
25. Timo Vihavainen, "Internationalists' Ordeal. The Peculiar Story of the Red Finns in Soviet Russia," *Scandinavian Journal of History*, no. 10 (1985), p. 61.
26. *Ibid.*
27. *Ibid.*
28. Hodgson, p. 25.
29. *Ibid.*, p. 38.
30. *Siirtolaisuus/Migration*, 2/2001, p. 30.
31. *Ibid.*, p. 31.
32. GAOPDF, f.3, op. 5, kor. 207, d.277, l.17; "Protocol of Interrogation," 12 March 1934.
33. Mrs. Sevander describes the special relationship between Karelian Technical Aid and the Swedish-America Line. She does not mention the payment of commissions. See her *Soviet Bondage* (1996), p. 16.
34. GAOPDF, f.3, op.5, kor.207, d.277, l.69, "On investigation into the activity of the Resettlement Administration of the Karelian ASSR," Top Secret, 4 Oct. 1935.
35. *Siirtolaisuus-Migration*, 2/2001, p. 29.
36. Aino Kuusinen, *The Rings of Destiny: Inside Soviet Russia From Lenin to Brezhnev* (New York: Wm. Morrow & Co., 1974), p. 95. Kuusinen termed the recruitment of Finnish Americans a "monstrous swindle."
37. Carl Ross, "The Utopian Vision of Finnish Immigrants: 1900-30," *Scandinavian Studies*, vol. 60 (1988), p. 482.

Mari Niemi Siirtolaisuusinstituuttiin aluepäälliköksi

Filosofian maisteri, varanotaari *Mari Niemi* on palannut 1.8.2001 alkaen Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen aluepäälliköksi. Niemi oli virkavapaalla ajalla 17.5.1999–31.7.2001 ja työskenteli Etelä-Pohjanmaan kulttuurin kehittämiskeskushanke Trissassa projektipäällikkönä.

Mari Niemi aloitti työnsä Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa aluesihteerinä jo 11.8.1997. Niemen virkavapauden ajan aluesihteerin tehtäviä hoiti vi-

ransijaisena *Tuula Koskimies-Hautaniemi*, joka nyt jatkaa aluekeskuksessa toimistosihteerinä.

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus on avoinna arkisin kello 9–15 ja muulloin sopimuksen mukaan. Siirtolaisuusinstituutin aluekeskus sijaitsee Peräseinäjoen kunnantalossa.

Osoite: Siirtolaisuusinstituutti, Pohjanmaan aluekeskus, Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki. Puh. 06-4181 275, fax 06-4181 279, sähköposti: mari.niemi@psjoki.fi

FinnForum VI – Entering Multiculturalism

Finn Forum IV was held in Jyväskylä University beautiful campus June 13–16, hosted by The Institute of Migration and Jyväskylä University.

Numerous researchers and immigration scholars from North Ameri-

ca, Australia and Europe attended to the conference giving a lively picture of the most varied aspects of multiculturalism and the Finns and Finnish culture abroad.

Tara Mukherjee, President of the European Multicultural Foun-

ation, gave the keynote address, "Multiculturalism, A Global Perspective." More than 30 papers were delivered by participants of the conference.

The next FinnForum will be in Minneapolis, Minnesota year 2004. A committee will be selected to work out a proposed bylaws and nominate officers.

Dr. *Olavi Koivukangas*, Dr. *Maisa Martin* and Dr. *Teppo Sintonen* were recognized for their efforts in making FinnForum VI possible.

Professors Alexis Pogorelskin (left) and Mayme Sevander both shed light on the Karelian fever phenomenon from different viewpoints – as they recently have done on the pages of this journal, even in this issue. – *Photos: Olavi Koivukangas.*

The Institute of Migration congratulates Professor A. William Hoglund 75 years

A. William Hoglund, a prominent scholar in the field of migration studies, was born 4th September 1926 in Baltimore, MD. Bill Hoglund studied in the Cornell University and in the University of Wisconsin. He worked since 1961 as a Professor of History in the University

of Connecticut until his retirement in 1997.

A. William Hoglund has published a large number of books, articles and papers, especially related to the Finns in the USA. He has visited Finland regularly.

William Hoglund visited the Institute of Migration in Turku after the FinnForum VI in Jyväskylä this summer. – *Photo: Olavi Koivukangas.*

Viola Turpeinen induction

Brian Juntikka, District 6 delegate to the Michigan State Music Hall Of Fame, has nominated the late *Viola Turpeinen Syrjälä* to be inducted into the Hall Of Fame at a ceremony coincidental with the Ninth Annual Polka Celebration in South Range, Michigan on Sunday, September 16, 2001. It will be the first post-humus induction ever made from the Upper Peninsula and she will join seven others already inducted from the U.P. since 1997. *Arthur Moilanen* of Mass City and *William Stimac* of Dodgeville were the first U.P. inductees in 1997. In 1999, *Edward Raffaelli* of South Range and *Joseph Pleshe* of Portage Township were inducted. Last year, *Richard Debelak* of Munising, *Robert Raffaelli* of South Range and *Tone Pleshe* of Chassel were inducted.

As a small child, Viola Turpeinen and her family moved to Iron River (Iron County), Michigan and it was there she took interest in playing the accordion. She started taking accordion lessons at the age of nine and was playing local dance engagements by the time she was in her early teens.

By the time she was sixteen, Viola Turpeinen was traveling with violinist John Rosendahl. She cut her first records for Columbia in January of 1928 shortly after her eighteenth birthday, and was a Finnish-American musical legend by the time she was twenty-one. Ultimately, she recorded over 100 sides for Columbia, Victor and

Standard record labels. Viola passed away on December 26, 1958 at age 49.

The Michigan State Music Hall Of Fame was organized in 1972 as the "Michigan Polka Hall Of Fame." The name was changed in 2000 when the organization was formally incorporated under Michigan law. Daniel F. Coppens of Troy, Michigan is president of the Hall Of Fame.

Viola Turpeinen Syrjälä

Viola Turpeinen was born November 15, 1909 in Champion (Marquette County), Michigan. She and her family moved to Iron River (Iron County), Michigan a short time later. Legend is that she became fascinated with the accordion as a small child by watching her uncle play the buttonbox. Recognizing her interest, Viola's parents arranged for her to take accordion lessons when she was nine years old.

Viola's accordion instructors were Italian, and as a result, she learned to play Finnish polkas, waltzes and schottisches with a decidedly Italian-staccato accent. It was a fusion of two different musical styles into a brand new style that made Viola Turpeinen and her music extremely popular. By the time she was in her early teens, Viola Turpeinen was already playing public dance engagements – in both Finnish and Italian halls throughout the territory.

Viola Turpeinen in 1926 or in 1927. – Photo: Martin Koskela, USA.

In 1926, Viola Turpeinen teamed up with violinist John Rosendahl and re-located to Chicago. From there, she and Rosendahl toured the midwest for about a year but still wanted to reach a larger audience. To accomplish this, they moved to New York City in 1927.

During her early days in New York, Viola Turpeinen had the good fortune of taking additional accordion lessons from Pietro Deiro, one of the leading piano-accordion teachers (and recording artists) of that time. In addition, she and Rosendahl played dance engagements in and around New York City as well as other Finnish communities in the lower New England states. By the time she was eighteen years of age, Viola Tur-

peinen was ready to make records.

Viola Turpeinen and John Rosendahl's first recording session was for the Columbia Phonograph Company in New York City on January 11, 1928. Starting with "Hämärä Sottiisi", a total of four sides were cut. The "wax" wasn't even dry yet when she and Rosendahl switched to Victor Records. On January 30, 1928, Viola Turpeinen cut six sides with John Rosendahl for Victor Records in New York City – starting with "Emman Valssi" (Emma's Waltz). Those records sold so well that another recording session was held by Victor Records before the year was out.

By 1929, Viola Turpeinen's fame had grown to the extent that Antti Syrjaniemi, another Victor recording artist, wrote a song about her performance at a dance in Massachusetts. Based upon "Kaustisen Polkka", it was called "Viola Turpeisen Tanssit Kiipillä" (Viola Turpeinen's Dance At Cape Ann), and he recorded the tune for Victor Records on April 15, 1929.

More Victor records were cut in New York on October 5, 1929. Soon afterward, accordionist Sylvia Polso joined the group and she was featured with them on no less than five sides cut for Victor on August 3, 1931.

John Rosendahl acted as Viola's manager during the time she

was legally considered a minor (under 21 in that era). Even after her twenty-first birthday in November of 1930, he continued in this role until his accidental death in 1933. With Rosendahl's passing, Viola became her own manager and it wasn't long before she organized a new trio featuring herself on piano-accordion, Werner Birch on piano and drummer/cornetist William Syrjälä who she married in 1933. The "Turpeinen Trio" cut six sides for Victor Records on June 18, 1934.

The last Victor sides cut by Viola Turpeinen were made on October 24, 1938, and featured her very first vocal on record. The song was "Unelma Valssi" (Dream-Waltz), written by her husband. Since Victor Records only wanted a couple of accordion solos, her husband did not accompany her to the recording studio that day. While she made no secret of her intent to record the song, Viola surprised her husband by recording the song as a vocal. In fact, he had absolutely no idea she sang on the record until Victor Records sent them a proof copy of the disc just prior to its release. All told, some thirty-three Viola Turpeinen Victor sides were ultimately released.

During the 1930s, 1940s and early 1950s, Viola and her husband continued to travel and play dance engagements in the east,

midwest and far western states – always drawing large crowds. In Michigan, her appearances drew record crowds in Kaleva and Detroit in the lower peninsula as well as the upper peninsula communities of South Range, Eben Junction, Escanaba, Marquette, Bessemer, Hancock, Quincy, Calumet, Tapiola and many others.

Viola and William Syrjälä recorded some sixty-two sides for the Standard Phono Corporation between 1946 and 1954. Most of these recordings were later re-issued on LP records under Standard's "Colonial Records" label.

By 1952, she and her husband moved to Palm Beach County, Florida. In the years that followed, Viola became ill and on December 26, 1958, she passed away at the age of 49.

Viola Turpeinen is remembered because she was the most successful Finnish-American musical artist of her time. While many of her musical contemporaries were Finns, Viola was an American-Finn. She wanted to play her style of music to appeal to everyone, and not just those of Finnish background. History proves she was successful. More than anyone else, Viola Turpeinen led the way to popularize Finnish old-time music in North America.

From Finnish-American Reporter
(by Brian Juntikka).

Maahanmuuttajien integraatiomalli

Elli Heikkilä

Euroopan väestöntutkimuksen järjestö EAPS (European Association for Population Studies) järjesti yhteistyössä Väestöliiton, Suomen Väestötieteen Yhdistyksen ja Tilastokeskuksen kanssa väestöalan konferenssin *European Population Conference 2001* Helsingissä, 7.–9.6.2001. Konferenssi keräsi runsaasti osallistujia eri puolilta maailmaa.

Konferenssi käsitteli myös muuttoliikkeitä ja tätä kokonaisuutta tarkasteltiin mm. teemojen ”International Migration and Migrant Populations” ja ”Regional Population Dynamics” alla. Antonio Golini (& Salvatore Strozza ja Flavia Amato) käsitteli esitelmässään ”A Model for the analysis of the immigrant integration” Italian maahanmuuttoa ja sen pohjalta laadittua integraatiomallia. Golini totesi, että Italiassa on 1.3 miljoonaa vakituisesti asuvaa maahanmuuttajaa. Kun maahanmuuttajien määrä on kasvanut, myös heidän integroitumisensa on tuonut ongelmia. Sen vuoksi integraation mittaaminen ja arviointi sekä siihen liittyvät

työkalut ovat hyvin tärkeitä poliittisille päätöksentekijöille.

Golini jaotteli integraatiokehityksen tarkastelun neljään eri ryhmään. Ensimmäisenä ryhmänä olivat demografiset ja sosiaaliset piirteet sekä maahanmuuttajayhteisöjen alueellinen jakautuminen. Tämän analyysin tavoitteena oli tuoda esiin mm. maahanmuuttajien inhimillinen ja sosiaalinen pääoma. Indikaattoreina olivat esim. ikä- ja sukupuolirakenne, siviilisäätty, syntyvyys, koulutustaso ja maahanmuuttajaväestön sijoittuminen eri alueille.

Toisena ryhmänä olivat suhteet lähtö- ja tuloalueeseen. Tällöin selvitettiin maahanmuuttajien asenteita italialaisen väestön kanssa toimimiseen ja heidän yhteydenpitoaan lähtömaahansa. Indikaattoreina olivat mm. yhteydet perheenjäseniin lähtömaassa, perheiden yhdistymiset, rahalähettykset, seka-avioliitot, italiankielen käyttö ja jäsenyydet etnisissä yhdistyksissä.

Kolmantena ryhmänä olivat maahanmuuttajien integroitumi-

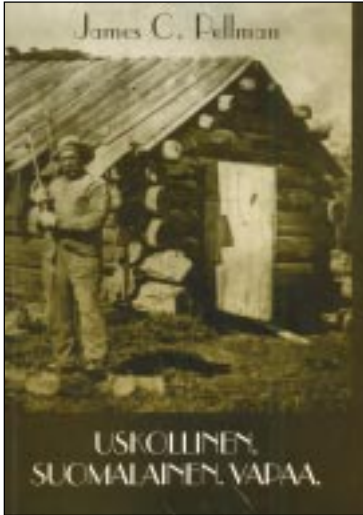
nen työelämään ja koulutukseen. Nämä molemmat edustavat Golinin mukaan perustekijöitä, joilla päästään onnistuneeseen integraatioon ja sosiaaliseen liikkuvuuteen. Italiassa mm. maahanmuuttajaoppilaiden määrän kasvu on ollut huomattava: 1980-luvun alussa heitä oli 6 000 ja vuosien 1999/2000 taitteessa jo yli 100 000. Indikaattoreita tässä ryhmässä olivat esim. kirjoittautuminen kouluun, epäonnistuminen oppivelvollisuuskoulutuksessa, naisten työelämään osallistumistaso, työttömyysaste sekä inhimillisten resurssien hyväksikäyttö.

Neljänneksi ryhmäksi Golini nosti aktiivisen osallistumisen jokapäiväisessä elämässä ja yleensä elämän yhteiskunnassa. Indikaattoreina olivat mm. asumistyyppi, asunnottomien osuus, kuolleisuus, aborttien määrä ja terveystilanne.

Lisätietoa konferenssista löytyy osoitteesta: <http://www.vaestoliitto.fi/EAPS2001.htm>

Kirjat

Identiteettipohdintojen tuskaa

James C. Pellman: Faithful, Finn and Free/Uskollinen. Suomalainen. Vapaa. Koutakulttuuri Ky, Kätöksuvanto 2000. 204 s.

Teoksen kansikuva esittää Jakob Stor-Pellistä korjaamassa uudismajansa kattoa Maplen kylässä Wisconsinissa vuoden 1911 tienoilla. Pellinen oli 1880-luvulla lähtenyt Lappajärveltä kaivostöihin Minnesotaan. Sieltä hän siirtyi Mapleen, jonne muutti noihin aikoihin kaikkiaan kymmenkunta perhettä Lappajärven ja Vetelin seudulta. Jakob päätti asettua viljelemään maata, rakensi töllinsä vuonna 1889 ja kutsui Lappajärvelle jättämänsä perheen Amerikkaan. Matilda-vaimo saapui neljän lapsen kanssa, mutta sukutarinan mukaan uuden kodin näkeminen oli pettymys. Hänen kerrotaan pudonneen jaloiltaan ja huuta-

neen pettyneenä: ”Tämän tähdenkö sinä minut tänne kutsuit?” Kätilönä toiminut Matilda sai sittemmin auttaa monet suomalaisten maahanmuuttajien lapset maailmaan. Heidän joukossaan olivat myös kirjailijan isovanhemmat.

Kirjan tekijä James C. Pellman (s. 1947) on Mapleen muuttaneiden Pollarien ja Pellisten jälkeläinen, jonka sukujuuret ovat kaikkien isoisovanhempien puolelta Pohjanmaalla. Hän toteaaakin olevansa lappajärveläisten pojanpojan poika, josta tuli amerikkalainen kuvataiteilija.

Tämä jokseenkin erikoinen teos on esimerkki nykyisin lisääntyneestä omaelämäkertojen julkaisemisesta. Tekninen kehitys on osaltaan mahdollistanut tällaisen tuotannon, sillä tekstinkäsittely tietokoneella helpottaa kirjoitusprosessia ja madaltaa kirjoittamiskynnystä samalla kun painotekniikan kehitys tekee julkaisemisen taloudellisesti mahdolliseksi jopa omakustanteina. Myös monet pienkustantamot, kuten tässä tapauksessa kätöksuvantolainen Koutakulttuuri, julkaisevat pieniä erikoisteoksia suurten kustantamojen katveessa.

Teoksen käsikirjoitus on valmistunut jo vuonna 1987, mutta se on julkaistu vasta 2000. Siinä on itse asiassa kaksi kirjaa samoissa kansissa. Toisin päin luettuna Faithful, Finn and Free -kannan jälkeen on 102 sivua englanninkielistä tekstiä, ja toisesta päästä aloitettuna sama suomeksi sekä kannessa teksti Uskollinen. Suomalainen. Vapaa.

James Pellman käy läpi oman identiteettinsä etsintää. ”Kuka minä oikeastaan olen?” -pohdin-

nat ovat toki yleensäkin tyypillisiä nykyihmisille, mutta ehkä ne nousevat jopa tavallista voimakkaammin esille siirtolaisten elämässä. Varsinkin toisen ja kolmannen polven siirtolaisjälkeläisten keskuudessa on tavallista arvioida erilaisten kulttuuristen taustojen merkitystä oman identiteetin muodostumiselle. Lisäksi ns. ajan henkikin on viime vuosikymmeninä ollut suotuisa erilaisten etnisten ja kulttuuristen identifikaatioiden tarkastelulle. Pellman huomauttaakin, että Alex Haley'n teos ”Juuret” sai aikaan Amerikassa 1970-luvun lopulla alkaneen suunnattoman kiinnostuksen sukututkimukseen.

Juurten etsijänä Pellman kuvaa omia juurettomuuden kokemuksiaan ja oman paikkansa hakemista amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Kerronnassa on mukana lapsuus Maplessa, perheen muutto, vartuminen kaupungissa, tutustuminen kotikylän ulkopuoliseen amerikkalaiseen yhteiskuntaan, opiskelu, armeijakokemukset, taiteilijan työ jne.

Pellman tuskailee amerikkalaisuutta ja toteaa, että hänelle syötettiin 1950-luvulla koulussa ”täydellisesti myytti amerikkalaisen kulttuurin yhdenmukaisuudesta”. Jälkeenpäin hän arvelee, että vannoessaan uskollisuutta Yhdysvaltain lipulle miljoonien muiden lasten tavoin, hän tuli samalla harhaan johdetuksi, sillä tuolloin ei puhuttu mitään erilaisista siirtolaisryhmistä tai vähemmistöistä.

Sisäisten ristiriitojen huippu-kausi osui yliopisto-opintojen alkuvaiheeseen. Toisaalta Pellman koki etnistä ja uskonnollista yhteenkuuluvuutta suomalaisläh-

töisten vanhempien ja isovanhempien kanssa ja toisaalta samaistui nuorten amerikkalaisten elämään, jossa ei edes ollut aikaa pohtia vähemmistötaustaa. Nyt hän tilittää kirjoittamalla suhdetaan sukutaustaansa. Isovanhemmat kuuluivat ensimmäiseen Amerikassa syntyneeseen sukupolveen, mutta he asuivat suurimman osan elämästään Maplen suomalaisperäisessä yhteisössä, ja kirjailija kokee heidän uskonnollisen vanhoillisuutensa aiheuttaneen arvoriistiriitoja sukupolvien välille.

Uskonnollisuuden merkitys tulee esille teoksessa. Yhtenä esimerkkinä on saunan lauteilla ja primitiivistä kuumuutta tihkuvan kiukaan äärellä käyty kuvitteellinen dialogi kirjailijan ja hänen Suomesta 1880-luvulla muuttaneen isoisoisänsä Janne Pollarin kanssa. Todellisuudessa he eivät koskaan ehtineet tavata, koska Janne kuoli 80-vuotiaana pari vuotta ennen James Pellmanin syntymää. Keskustelun ytimenä on käsitys siitä, kuinka uskonnollisuus auttaa selviytymään suurten elämänmuutosten keskellä.

Tekstiin on sisällytetty myös tietoa Suomen historiasta, yhtäläillä kristinuskon saapumisesta maahan kuin yhteiskunnallisesta tilanteesta 1800-luvun lopulla, jolloin esivanhemmat lähtivät autonomisesta Suomesta. Hän vertaa myös intiaanien ja saamelaisten historiaa keskenään ja pohtii Kalevalan mytologiaa.

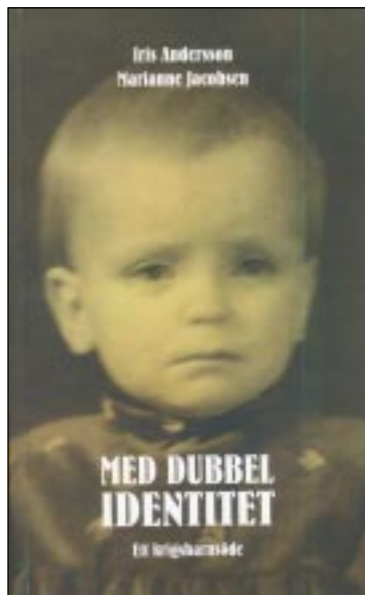
Suurin osa kirjasta on kuitenkin tekijän eksistentiaalista miehistelyä. Teoksessa on paljon psykohistoriallisia pohdintoja ja selityksiä, metafysiikkaa ja myyttejä. Pellman esittelee myös tiettyjä fi-

losofisia ja psykologisia teoksia, jotka ovat vaikuttaneet häneen itsetuntemuksen pitkällä taipaleella. Maailmankuvan muodostumisen vaiheet ja ongelmat saavat kuvauksensa, jotka käyvät lukijalle myös raskassoutuisiksi ja vaikeaselkoisiksi.

Pellman kertoo käyneensä parikymmentä vuotta henkistä taistelua ennen kuin huomasi sen sinänsä yksinkertaisen totuuden, että ihmisen paikka on viime kädessä ihmisyhteisön jäsenenä. Tälle hän on kehittänyt oman heimo-käsitteen, jota hän esittelee teoksen loppuosassa. Viimeisenä kappaleena onkin henkilökohtainen heimomanifesti eli rakkauden julistus, jossa hän luotaa omaa paikkaansa suomalaisen sukutaustan, amerikkalaisuuden, intiaanikulttuurien, ydinsodan uhan ja kristinuskon välillä.

Marjut Anttonen

Sotalasten tragediaa

Iris Andersson & Marianne Jacobsen. Med dubbel identitet. Ett krigsbarnsöde Sahlgrens förlag Ab, 2001. 128 s.

Med dubbel identitet; Ett krigsbarnsöde – on myös kahden henkilön kirjoitustulos. Omaelämäkertalajin puitteissa tämä ei ole mitenkään erikoinen ilmiö. Erillisen kirjoittajan roolista sekä kirjoitusprosessin kulusta kerrotaan alkusanoissa. Loppulehdillä on runsaasti valokuvia Iris Anderssonin yksityisestä arkistosta.

Iriksen kohtalona on saada vasta 13-vuotiaana selville, että hänet on tuotu kaksivuotiaana sotilapseksi Ruotsiin. Iris tuntee itsensä petetyksi, koska hänelle ei oltu kerrottu aikaisemmin tosiasioita, silloin kun hänen biologinen äitinsä oli vielä elossa. Tieto tuli shokkina biologisen äidin kuoleman viestin myötä.

Iris ryhtyy tämän jälkeen tutkimaan juuriaan ja viettää pari kesäkuukautta Suomessa biologisen isänsä ja sisarustensa luona. Kieli-vaikeudet estävät syvemmän kanssakäymisen, mutta Suomen kodin lämmin ja positiivinen ilmapiiri tuo Iristä lähemmäksi suomalaisuutta. Samalla se myös vaikeuttaa Iriksen identiteetin rakentumista ja saattaa hänet lojaliteettikonfliktiin.

Sotalasten omaelämäkerrat ovat oivaa tutkimusmateriaalia kasvatusvanhempien ja lasten suhteiden kuvaajina, joista on eri tieteen aloilla melko vähän tutkimusta. Iriksen tarina on jälleen yhtenä todisteena äidin/kasvatusäidin ja tyttären välisestä problematiikasta sotalasten kaunokirjallisuudessa (muista esim. Tyni, He-

lenoro, Nyström, Sandelin, Vesterberg). Samalla se on myös ylityskasvatusisän ja -tyttären yhteisymmärryksestä (muuta esim. Kostamo, Erving-Odelberg, Strömberg, Lehtinen-Palme, Haakana). Kasvatusisä on useasti loitommalla perheen piiristä, siksi hänestä on helpompi säilyttää ideaalikuva. Kasvatusäiti ja -tytär taas ovat läheisemmässä kanssakäymisessä talousaskareiden myötä, jolloin heillä on ärsytyskynnys herkemässä.

Äidin ja tyttären suhde on feministisen teorian pulmakysymyksiä. Suhdemallin sanotaan toistuvan aikuisiän naisten keskeisissä suhteissa, joissa liian usein liikutaan destruktiivisilla alueilla: kauna, kateus, kilpailu, kiusaaminen ja mustasukkaisuus päällimmäisinä. Naisteoreetikot peräänkuuluttavat konstruktivistia äiti-geneologiaa painottavaa suhdemallia. Helpommin sanottu kuin tehty, sillä rakentava kommunikointi vaatii itsetuntemusta ja valtastruktuurien tiedostamista. Kasvatusäidin valta pyrkii yllä mainituissa teoksissa vain täydentämään äitiä itseään kasvatus-tyttären kautta, jolloin tyttären uhkaava erilaisuus on kukistettava.

Jokaisen lapsen perustarpeisiin kuuluu huomion, ymmärtämyksen ja kunnioituksen saaminen äidiltä tai sijaisäidiltä. Modernit lapsipsykologit painottavat varhaista äidin ja lapsen välistä katse- ja ihokosketuksen (bonding) tärkeyttä sekä 6–18 kk:n iässä peilivaiheen (mirror stage) merkitystä lapsen identiteetin muotoutumisessa. Peilaus ja ehdottoman rakkauden tarve jatkuu aikuisikään saakka. Pyyteetön rakkaus

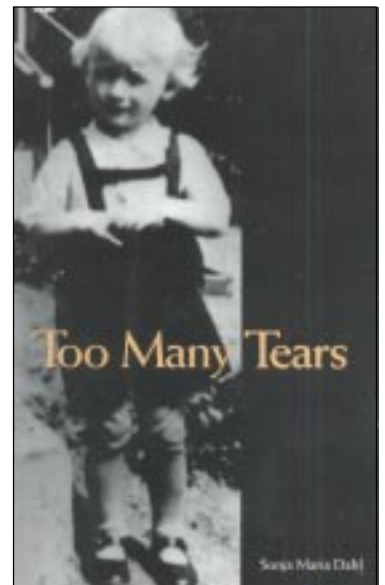
ja hellyys on miltei itsestään selvää biologisen äidin ja lapsen välillä. Lapsen luottamus ja lojaalisuus biologisten vanhempien puuttuessa siirtyy automaattisesti kasvatusvanhempiin. Sensijaan kasvatusvanhempien tunnesiteet kasvatuslasta kohtaan saattavat kehittyä eri tavalla.

Anna Freud totesi tutkimusraportissaan toisen maailmansodan aikaisista englantilaisista sotalapsista, äideistä ja kasvatusäideistä seuraavaa: jotkut kasvatusäidit ottivat etäisen, pelkän kasvattajan roolin, kun taas toiset kasvatusäidit pystyivät eläytymään biologisen äidin rooliin. Etäinen kasvattajaäiti kokee kasvatustehtävänsä pelkkänä velvollisuutena. Kasvatuslapsi jää tällöin ilman lapselle oikeutettua, pyyteetöntä rakkautta ja hellyyttä. Pahimmassa tapauksessa kasvatusäiti siirtää lapsen omat odotuksensa, kiitollisuuden vaatimuksen huolehtimisestaan, ja näinollen myös syllisyyden tunteen. Lapsi ei saakaan sellaista hellyyttä ja rakkautta, jota hän kuitenkin loukkauksienkin jälkeen kerta kerralta yrittää saada kasvatusäidiltään.

Iris Anderssonin kaunokirjallinen kuvaus pohjautuu tällaiseen ristiriitaan. Iriksen kasvatusäiti oli mukautunut ottamaan suomalaisen sotalapsen ainoastaan miehensä innostuksen myötä. Kun kasvatusäidin odotukset tytön suhteen eivät toteutuneet, ei kasvatusäiti suostunut hyväksymään tyttöä sellaisena kuin hän oli. Iris ei saanutkaan lapselle kuuluvaa, pyyteetöntä rakkautta. Ruotsalaisesta kasvatusäidistä piirretty Iriksen autobiografiassa julma elämäntietäjänsä kuva. Aikuisiän

perspektiivistä Iris pitää kasvatusäitinsä kasvatustietäjänsä psykkinenä väkivaltana. Lapsena Iris teki kuitenkin kaikkensa voittoa kasvatustietäjänsä tunnustuksen. Silti tuloksena oli molemminpuolinen ymmärtämättömyyden umpikuja: ”Hennes förnekande av livet sög ut musten ur omgivningingen, en dammig oändligt tråkig ledsamhet tassade runt. Som ett spöke. En spökmamma, som var fientlig mot barnet Iris”. Iris Andersson ei aikuisiässäkään pystynyt rakentamaan suhdettaan kasvatusäitiinsä. Tämän vuoksi täyttää Iriksenkin tapauksessa oman elämäkerran kirjoittaminen tärkeän terapeutin funktion.

Irene Virtala

Sonja Maria Dahl: Too many tears. Editor Pamela Lambert. Published by Spellbound, Colorado, 72 p.

Toisen maailmansodan englantilaisia sotalapsia tutkinut Anna Freud julkisti jo vuonna 1942 eli Suomen jatkosodan aikaan huolestumisensa sotaan kokeneiden lasten puolesta. Aivan kuten lapsuusajan puutteellinen ravinto voi aiheuttaa aikuisiässä sairauksia, voivat myös lapsuusajan sotakokemukset jättää psyykkisiä vaurioita aikuisikään.

Moni jo kohta eläkeikäinen suomalainen sotalapsi on kirjoittanut sota-ajan kokemuksensa omaelämäkerraksi, mikä näyttää olevan oivallinen terapeuttinen keino traumaattisten tapahtumien työstämisessä. Sota-aikaisten lapsuusvaiheiden kirjoittamisterapia on tärkeää, vaikkakin tapahtumien kuvaus olisi suodatettava toisen henkilön kirjoitusavun kautta. Esiteltävänäni on kaksi tällaisen kirjoitusprosessin tulosta, joita ei näy haittaavan kirjuripersoonan välitys. Teksti on molemmissa tapauksissa intensiivistä, intimiä ja melkoisen autenttista.

Sonja Maria Dahl omistaa *Too many tears* -kirjansa veljensä, osaksi Ruotsissa kasvaneen sotalapsen, muistolle sekä kaikille niille, jotka ovat joutuneet kokemaan destruk-

tiivisiä tunteita: vihaa, epätoivoa, tuhoa. Elämän tulisi silti jatkua rakastamisen ja huolehtimisen merkeissä, on Sonja Maria Dahlin ydinsanoma jo ensilehdillä.

Teini-ikäiset sisaret Sonja ja Anita pääsevät isänsä jäljessä Amerikkaan vuonna 1948. He jättävät kevein mielin sodanjälkeisen Suomen, jossa he niin monet kerrat joutuivat näkemään sodan hävitystä ja kauhujätkä kokemaan pitkäköjö eroja omasta perheestään evakkoaikanaan ruotsalaisessa kodissa.

Sonjan Ruotsin sotapakolaisuuden kokemukset olivat rikkaita ja positiivisia. Sonja tutustui jopa Ruotsin kuninkaaseen, Kustaa V:teen. Sijaiskoti oli kasvatusisän (taidehistorian professori) sekä kasvatusäidin (taiteilija) kulttuurikoti, jossa ymmärrettiin lapsia. Silti Sonja ei voi myöhempänä masennuksen hetkenä ottaa yhteyttä sijaisvanhempiensa lohdutuksen tarpeessa. Kasvatuskodin vaihe jää erilliseksi, epätodelliseksi vaiheeksi sodan ahdistusten keskellä kamppailevan suomalaisperheen tapahtumien kirjossa.

Pommitusten, hävitysten, jatkuvien katkosten ja evakointien

saatossa on Sonjan koettava myös veljensä Rolfin kuolema sekä etääntyminen biologisesta äidistään, joka ei kestänyt poikansa kuolemaa. Liian monia kyyneleitä vuodatettiin sodan kauhujen ja perhetragedioiden takia.

Lapset eivät alkuunsaakaan ymmärtäneet, miksi venäläiset halusivat heidän kotimaataan, vielä vähemmän pommitusten tarkoitusta ja niiden aiheuttamaa turvontonta elämää. Siksi emigraatiomahdollisuus Amerikkaan oli sisaruksista turvan ja vapautuksen ilon aihe. Vapauden patsas näytti lentokoneesta nähtynä suuremmalta kuin he olivat kuvitelleet, sillä heidän kohdallaan se merkitsi vapautta ja rauhaa sanojen varsinaisessa merkityksessä.

Sonja Maria Dahlin muistelmat tulevat Amerikan Coloradosta, keskittyneenä 72-sivuiseen vihkoseen, täyteläiseen, tiivistettynä elämän tragediana. Painovuosi on unohtunut mutta mitä siitä, tiedämme tämän kirjusen tulleen julkisuuteen tämän vuosituhannen alussa.

Irene Virtala

FinnFest USA – Villanova University, Philadelphia, July 26–29, 2001

The central theme this year was "Finnish-American Odyssey 1638 to 21st Century". The New Swede colony in Delaware valley from 1638 had numerous Finnish members among the pioneers.

A spectrum of the Finnish-American culture spread out in the activ-

ities and the lectures held by the participants of the conference. Director *Olavi Koivukangas* gave a lecture of the Finnish sauna in different parts of the world, and of the planned Emigrant Museum in Finland. Senior Researcher *Jouni Korhiosaari* (the Institute of Migration)

rended Emigration Register service to those Finnish-Americans who were curious of their roots in Finland. The next FinnFest will be in Minneapolis, Minnesota, in 2002.

At the FinnFest Tori the folklore hats were tried on by (from left) Mr. and Mrs. Jouni Kellokoski (President of the Kellam Knives Co. FL), Timothy Laitila Vincent (Director of the Family Sleuths. Salt Lake City, UT), Maryan Egan-Baker (Family Sleuths. Salt Lake City, UT).

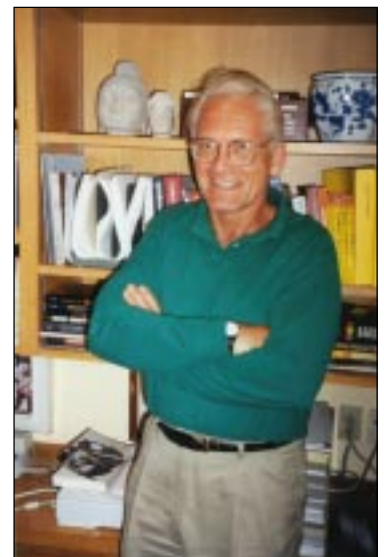

Hans Myrskog and Leena Kataja from Toronto at the banquet.

Professor John Tenhula (right), Director of the Balch Institute, Philadelphia. The Institute collects data of the emigrants arrived in the USA.

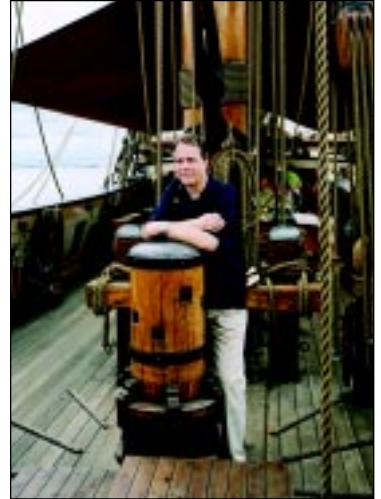

Jens Holm from Vaasa gave a lecture of emigrants music in the USA. He suggested that Vaasa, Finland would arrange FinnFest 2006 when Vaasa city celebrates her 400 years anniversary.

Honorary Consul Carl Pellonpaa (Editor, the host of Finland Calling, Ishpeming, MI) with Aimo Tervakoski (Owner of the Memories of Finland, MD).

Jouni Korkiasaari on board the "Kalmar Nyckel", replica of the historic Swedish ship that brought emigrants to Delaware in 1600's.

Floyd and Irene Harvala (Owners of Irene's Favorite Things. MN).

– Photos: Jouni Korkiasaari and Olavi Koivukangas, Institute of Migration.

Väitös

Siikajokilaakson siirtolaisuus vuosina 1850–1914

**Oulun yliopiston humanistisen tiedekunnan historian laitoksella esitettiin 28.4.2001 tarkastettavaksi FL Risto Vilmusenahon väitöskirja ”Siikajokilaakson siirtolaisuus vuosina 1850–1914. Talous- ja sosiaalhistoriallinen tutkimus Kestilän, Paa-
volan, Piippolan, Pulkkilan, Pyhännän, Rantsilan, Revonlahden ja Siikajoen maastamuutosta”. Vastaväittäjänä oli dosentti Eero Kuparinen Turun yliopistosta ja kustoksena professori Olavi K. Fält Oulun yliopistosta. Kirja on kaksiosainen.**

Väitöstutkimus käsittelee Siikajokilaakson siirtolaisuutta Venäjälle, Pohjois-Norjaan, Pohjois-Ruotsiin, Australiaan, Uuteen Seelantiin, Etelä-Amerikkaan, Kanadaan ja Yhdysvaltoihin vuosina 1850–1914. Tutkimuksen pääpaino on Amerikan (Yhdysvaltojen) siirtolaisuudessa, koska se oli runsainta. Kaikkiaan Yhdysvaltoihin ja Kanadaan muutti lähes 6000 suomalaista. Amerikan siirtolaisuus oli suurimmillaan 1890-luvun lopulla 1900-luvun alussa. Keskivertomuuttaja oli 19–20-vuotias naimaton itselismies.

Hyvin usein myös muuttoliikkeet Pohjois-Norjaan, Pohjois-Ruotsiin ja Venäjälle olivat amerikansiirtolaisuutta, sillä näiden alueiden kautta saatettiin jatkaa matkaa Atlantin taakse. Ensimmäiset tiedot tavalliselle kansalle Amerikasta kulkeutuivatkin meri-

miesten mukana sekä Jäämeren rannalle, Pohjois-Ruotsiin ja Torniojokivarteen muuttaneiden välityksellä.

Monet siikajokilaaksoiset kuuluivat amerikansiirtolaisuuden pioneereihin. He olivat ensimmäisten maanmiestensä joukossa asuttamassa tulevia suomalaisia maanviljelysalueita. Amerikansiirtolaisuuden pääsyynä Siikajokivarressa oli väestön nopea kasvu. Erityisesti kasvoi maattomien määrä. Heille ei kotiseudulla ollut riittäviä toimeentulon mahdollisuuksia. Ongelmana oli, kuinka saada rahoitus Amerikan matkaa varten. 1890-luvulta lähtien asia ratkesi usein niin, että Amerikassa jo olevat tuttavat ja sukulaiset alkoivat lähettää lainaksi valmiita lippuja tai matkaraajoja. 55 % Amerikkaan menneistä kulki juuri Amerikasta lähetetyillä varoilla. Amerikkaan menneistä 74 % oli tilattomia.

Väitöskirjassa on tutkittu aikaisempaa tarkemmin asevelvollisikäisten muuttoa. Siikajokilaaksonkin nuoria miehiä siirtyi Atlantin taakse pakoillakseen armeijaa. Pakoilu näyttäisi olleen kuitenkin vähäisempää kuin voisi päätellä viranomaisten ja sanomalehtien kirjoittelusta. Noin 15 % kutsuntaikäisistä meni Amerikkaan nimenomaan tässä mielessä. 1880-luvulla 1890-luvun alussa lähdettiin pakoon armeijan pituutta, 1890-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa sen muuttamiskaavailuja. Moni asevelvollisikäinen lähti mieluummin Lännelle kuin mahdollisesti itään, Venäjän armeijaan.

Siirtolaisuusilmiö kulki aaltoilikeittäin. Se johtui yhtäältä Yhdysvaltojen taloussuhdanteis-

ta ja toisaalta kotiseudun taloudellisesta tilanteesta. Siirtolaisuuden alussa kotiseudun taloudelliset tekijät, muun muassa katovuodet, olivat Yhdysvaltojen taloussuhdanteita merkittävämpi muuton syy, 1890-luvulla lähtien pääasiassa päinvastoin.

Kaikki eivät jääneet Amerikkaan. Vuoteen 1914 mennessä siikajokilaaksoisista joka kymmenes palasi takaisin. Paljon oli myös niitä palaajia, jotka vain piiptahtivat kotiseudulla ja lähtivät kohta uudelleen. Heille Amerikkaan meno oli pikemminkin työvaellusta kuin varsinaista siirtolaisuutta. Tässä väitöskirjassa on aikaisempia siirtolaistutkimuksia enemmän kiinnitetty huomiota paluumuuttajien merkitykseen kotiseudullaan, samoin kuin kotiseudulle jääneiden omaisten asemaan. Moni talollisen poika kävi ansaitsemassa Amerikassa varat kotitilansa lunastukseen sisarusiltaan. Myös moni torppari saattoi lunastaa torppansa omakseen Lännellä ansaituilla varoilla. Amerikkasakäynti nosti monen sosiaalista statusta. Entisestä maattomasta tai torpparista tuli tilan oston jälkeen tilallinen, mahdollisesti vielä monen torpparin isäntä. Paluumuuttajien osuus kiinteistökaupoista oli vuosina 1881–1914 noin viidennes.

Julkinen sana kirjoitti paljon kotimaahan jääneiden siirtolaisien vaimojen, ”amerikanleskien”, heikosta siveystasosta. Muutamat yksityistapaukset leimasivat ihmisten ajattelua. Valtaosa kotiin jääneistä vaimoista eli siveellisesti ja vei perhettään eteenpäin usein varsin vaikeissa taloudellisissa oloissa. Edellistä suurempi, vaiettu ongelma oli kotimaahan

hylätyt perheet. Perheenpään Amerikasta lähettämät rahat tulivat harvakseltaan, ja toisinaan yhteydet katkesivat kokonaan. Kuitenkin valtaenemmistö Amerikkaan menneistä perheellisistä huolehti kotiin jääneistä esimerkiksi.

Lisensiaatintutkimus

Suomalaiset sotalapset ja Ruotsi

Turun yliopiston historian laitoksella esitetään 17.9.2001 tarkastettavaksi Heikki Salmisen lisensiaattityö ”Suomalaiset sotalapset ja Ruotsi. Lastenorganisaatiot, kuljetukset Ruotsiin ja paluu Suomeen vuosina 1939–1957”. Tarkastajina ovat professori Ulla Heino ja dosentti Panu Pulma.

Tutkimus selvittää suomalaisten sotalasten siirtoja Ruotsiin talvi- ja jatkosodan aikana alkaen joulukuusta 1939 sekä sotien jälkeisiä lasten palautuksia ja niistä aiheutuneita toimenpiteitä. Tarkastelujakso ulottuu vuoteen 1957 saakka, jolloin Ruotsista palanneiden lasten jälkihuoltokomitea lopetti toimintansa. Tut-

kimuksessa tarkastellaan Suomessa ja Ruotsissa perustettujen lastensiirto-organisaatioiden syntyä, niiden toimintamuotoja ja mukana olleita toimijoita sekä sitä, miten lastensiirrot käytännössä kummankin sodan aikana tapahtuivat. Lisäksi mukaan tarkasteluun on otettu suomalaisten lasten oleskeluaika Ruotsissa.

Omana erityisenä ryhmänä tarkastellaan Ruotsiin jatkosodan aikana yksityisesti siirtyneitä sotalapsia sekä niitä sairaita lapsia, joita lähetettiin Ruotsiin jatkosodan aikana ja heti sen jälkeen saamaan hoitoa. Tutkimuksessa tarkastellaan myös sotalasten kotiuttamisia ongelmineen, heihin kohdistettua jälkihuoltoa ja sen järjestämistä sekä adoptiotapausten aiheuttamia vaikeuksia. Tutkimuksen näkökulma on sotalasten siirtoihin liittyneissä ylätason päätöksissä, niitä tehneissä toimijoissa sekä toteuttaneissa organisaatioissa Suomessa ja Ruotsissa.

Lastensiirrot Ruotsiin talvi- ja jatkosodan aikana suoritettiin ruotsalaisten esittämien aloitteiden perusteella suomalaisten viranomaisten suostumuksella. Talvisodan lastensiirrot käynnistyivät hämmästyttävän nopeasti joulukuussa 1939 organisaatioiden perustamisen jälkeen. Nämä lyhytkestoiset lastenkuljetukset

olivat kuitenkin vain esimakua tulevasta. Vasta jatkosodan aikana siirrot saavuttivat suuret mittasuhteet. Alun nihkeyden jälkeen Ruotsi otti vastaan kymmeniä tuhansia suomalaisia sotalapsia. Siirtoihin osallistuneet organisaatiot toimivat hyvin. Edes kiistely yksityisesti siirretyistä lapsista lastensiirtokomitean ja eri järjestöjen välillä ei haitannut siirtoja. Varsinaiset siirrot sujuivat kummankin sodan aikana erinomaisesti.

Talvisodan päättymisen jälkeen keväällä 1940 ei syntynyt mitään ongelmia lasten palauttamisen suhteen. Sen sijaan jatkosodan jälkeen tilanne oli toinen. Suomen ja Ruotsin välille syntyi kiistaa kotiuttamisten aikataulusta, sotalasten jälkihuollosta sekä adoptioista. Ruotsalaiset eivät olisi halunneet palauttaa kaikkia lapsia Suomeen. Suomalaiset pyrkivät täyttämään mahdollisuuksien mukaan ruotsalaisten vaatimuksia mm. jälkihuollon suhteen. Jälkihuoltokomitean työskentely kattoikin koko maan ja se toimi olosuhteisiin nähden hyvin sekä laajasti. Adoptio-ongelmat aiheuttivat oikeudenkäyntejä. Ruotsissa asioita katsottiin enemmän sotalasten kannalta, Suomessa puolestaan korostettiin oikeudellisia periaatteita.

Matrikkeli Neuvostoliiton suomalaisista 1930–1950-luvuilla

Eila Lahti-Argutina

Olimme joukko vieras vaan

– Venäjänsuomalaiset vainon-
uhrit Neuvosto-liitossa 1930-
luvun alusta 1950-luvun alkuun

Hinta 150 mk

+ postikulut

Toimittaja ja tutkija *Eila Lahti-Argutinan* kokoamasta matrikelista löytyy tietoja lähes 8 000 venäjänsuomalaisesta, jotka ammuttiin tai tuomittiin vankileireille Neuvostoliitossa 1930–1950-luvuilla. Kirjassa on laajan nimimatrikelin lisäksi valokuvia, otteita uhrien kirjeistä ja heitä koskevista arkistoasiakirjoista. Kirjassa on myös ly-

hyt katsaus ajan poliittisiin tapahtumiin. *Olimme joukko vieras vaan* on jatkoa Lahti-Argutinan vuonna 1997 ilmestyneelle tutkimukselle suomalaisten loikkarien joukkotuhosta Uralilla vuonna 1938.

Kirja on kovakantinen ja siinä on 650 sivua.

Tilaukset: Siirtolaisuusinstituutti, Piispankatu 3, 20500 Turku, puh. 02-231 7536
fax: 02-233 3460, email: piija.huhtala@utu.fi, internet: www.migrationinstitute.fi